

Lopen kunta

TALOUSARVIO 2023

TALOUSSUUNNITELMA 2023–2025

Käsittely:

Kunnanhallitus 14.11.2022 (251)

Valtuusto 28.11.2022 (§ 83)

SISÄLLYSLUETTELO

TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA 2023–2025

UUDEN KYNNYKSELLÄ – KOHTI TULEVAISUUDEN LOPPEA	1
1. LOPEN KUNNAN STRATEGIA 2023–2027.....	3
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	8
2.1. Yleinen taloudellinen kehitys.....	8
2.2. Kuntien taloudellinen kehitys.....	9
2.3. Väestömuutokset	10
2.4. Työpaikat ja työllisyys	13
2.5. Nettomuutto iän mukaan 2000–2021	13
2.6. Työpaikat Lopella	14
3. KUNNAN TALOUDEN TASAPAINO	15
4. HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	16
5. TALOUSARVION RAKENNE JA SITOVUUS	17
6. TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	18
6.1. Tuloslaskelma	18
6.2. Rahoituslaskelma	20
6.3. Verotulot.....	21
6.4. Valtionosuudet	22
6.5. Lainakanta	22
6.6. Talousarvion käyttötalousosan yhteenveto vuodelle 2023.....	23
7. KÄYTTÖTALOUS TEHTÄVÄALUEITTAIN	24
Keskusvaalilautakunta	24
Tarkastuslautakunta	25
Kunnanhallitus	26
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta	35
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	45
Sivistyslautakunta	49
Tekninen lautakunta	65
8. KONSERNI- JA MUIDEN TOIMINNALLISESTI TÄRKEIDEN YHTEISÖJEN TAVOITTEET.....	75
9. INVESTOINNIT	78
LIITTEET	
Kehittämishankkeet	85
Talousarvion 2023 täytäntöönpano-ohje	86
Talouden ja toiminnan vuosikello 2023	92

UUDEN KYNNYKSELLÄ – KOHTI TULEVAISUUDEN LOPPEA

Tulevaisuuden Loppea rakennetaan keskellä maailmanlaajuisia haasteita. Vuoden 2023 talousarvio on kolmas perättäinen, jonka teemme suuren epävarmuuden vallitessa. Pitkään jatkunut koronakriisi ja Venäjän hyökkäyssota sekä sodan seurauksena syntynyt energiakriisi vaikuttavat maailmanlaajuisesti ja heijastuvat Suomessa myös kuntatalouteen.

Talousarvion laadinnan aikana on korona vaikuttanut vielä arkeen, vaikka koronakriisin taloudelliset seuraukset eivät toteutuneet siinä mittakaavassa, mitä pahimmillaan arvioitiin. Suurin huoli kohdistuukin nyt Venäjän toimiin Ukrainassa ja sodan globaaleihin vaikutuksiin. EU-komission heinäkuun ennusteen mukaan keskimääräisen vuotuisen inflaation ennustetaan vuonna 2022 olevan euroalueella 7,6 prosenttia ja koko EU:ssa 8,3 prosenttia. Ensi vuonna inflatio olisi noin 4–5 %. EKP on nostanut ohjauskorkoa kahdesti ja pääjohtajan mukaan nostoja tullaan jatkamaan. Inflatio ja korkotason nousu heikentävät ostovoimaa ja taittavat investointien kasvun, mistä yleensä seuraa, että talouden kasvu hidastuu ja jopa taantuma voi olla mahdollinen.

Lopen kunnan tämänhetkinen taloustilanne on kuitenkin hyvä ja ennusteet kuluvan vuoden osalta ovat positiiviset. Vuoden 2023 talousarviota on siis valmisteltu suurten muutosten ja epävarmuuden keskellä. Ensi vuoden talousarvio on kuitenkin tasapainossa. Talousarvion suunnitelmavuosien ennustettavuus on silti äärimmäisen haasteellista. Sitä eivät helpota epävakaa maailmantalouden tilanne, yleinen hintojen nousu ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus.

Kuntien sote-sektoreiden siirtyminen hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alusta lukien on historiallinen muutos. Jatkossa kuntien palvelujen keskiössä ovat elinvoima, kasvatus, sivistys ja kuntalaisten yleinen hyvinvointi. Sosiaali- ja terveyssektorin siirtymisen jälkeen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muiden sivistyspalvelujen toimintamenot ovat kunnan talousarviosta noin 60 %. Kunnan rahoitusrakenne tulee samalla muuttumaan merkittävästi. Uuden talouden tasapainon löytäminen on nyt keskiössä. Tärkeää on varmistaa, että muutosten jälkeen kunnan rahoitus on kunnossa ja rahoitusta riittää tulevaisuusinvestointeihin tulevinakin vuosina. Tämä edellyttää aikaisempien vuosien tapaan pitkäjänteistä ja vastuullista taloudenpitoa.

Uudistuksessa hyvinvointialueelle siirtyy noin puolet kunnan kaikista menoista ja noin neljännes henkilöstömenoista. Hyvinvointialueen toiminta rahoitetaan leikkaamalla kuntien veroprosentteja 12,64 prosenttiyksiköllä, jolloin Lopen kunnallisveroprosentti muuttuu 21,50 prosentista 8,86 prosenttiin. Lisäksi kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennetaan noin kolmanneksella. Myös valtionosuuden laskevat. Lopullisiin valtionosuuslaskelmiin vaikuttaa vielä päättyvän vuoden 2022 talouden toteuma.

Lopen kunnan verotulojen kehitys on viime vuosina ollut positiivista ja kehityksen ennustetaan jatkuvan, vaikka euromääräisesti mitattuna kunnan verotuloihin tulee sote-uudistuksesta johtuen suuri leikkaus. Verotulojen arvioidaan kokonaisuutena laskevan noin 14,0 miljoonaa euroa. Samalla valtionosuudet laskevat noin 10,9 miljoonaa euroa. Kiinteistöveroprosentit valtuusto päätti laskea lain sallimalle minimitasolle.

Verotuloiksi talousarviossa vuodelle 2023 arvioidaan yhteensä 17,6 miljoonaa euroa.

Kunnan investointeihin vuonna 2023 vaikuttavat vielä uuden paloaseman ja liikuntahallin rakentaminen. Osa niihin vuodelle 2022 varatuista investointimenoista toteutuu vasta tulevana vuonna. Muilta osin investoinneissa mennään ensi vuonna ilman uusia suuria hankkeita. Kokonaisuutena kunnan investointimenot vuoden 2023 talousarviossa ilman paloaseman ja liikuntahallin investointimäärärahoja ovat noin 3,1 miljoonaa euroa.

Kaiken kaikkiaan alkava talousarviovuosi ja sitä seuraavat vasta näyttävät, mihin kunnan talous todellisuudessa asettuu hyvinvointialueuudistuksen jälkeisessä ajassa. Uudistuksen taloudelliset kokonaisvaikutukset nähdään siis vasta myöhemmin, mutta todennäköisesti odotettavissa on kiristyviä kuntatalouden vuosia.

Uutta kohti

Valtuuston hyväksyttäväksi viedään marraskuussa kunnan uudistettu strategia tuleville vuosille. Strategiassa on pyritty vastaamaan nyt tiedossa oleviin kunnan roolin muutoksiin. Strategian mukaisesti elinvoimalla ja osallistamisella on suuri rooli kunnan tulevaisuudessa. Myös kunnan osaavan, sitoutuneen ja hyvinvoivan henkilöstön merkittävää panosta kunnan palvelutuotannolle ja elinvoimalle korostetaan.

Vuoden 2023 talousarvio on laadittu vielä vanhan strategian pohjalta, mutta koska uutta strategiaa on työstetty lähes koko kulunut vuosi, on se vaikuttanut myös tulevaan talousarvioon. Strategiaan sisältyvänä tavoitteena on, että kunnan kokonaisveroaste kevenee strategiakaudella. Epävarma maailmantalous ja meneillään olevat muutokset eivät ennakoon anna tähän tukea, mutta tavoite on kunnan elinvoiman kannalta merkittävä ja siihen pääsemiseksi tullaan tekemään uuden strategian mukaisesti töitä.

Vaikeasta maailmantilanteesta huolimatta katson luottavaisesti tulevaisuuteen. Varaudumme yhdessä päättäjien, kuntalaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa turvaamaan kunnan toimintakyvyn ja kehitämme samalla rohkeasti vetovoimaista kuntaamme eteenpäin.

Lopella 10.11.2022

Mikko Salmela
kunnanjohtaja

Lopen kunnan strategia 2023–2027

Visio
Strategiset painopisteet
Arvot

Lopen kunnan missio

Lopen kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Lopen kunnan strategia

Visio: Mahdollistamme elämisen ja yrittämisen unelmia luonnon keskellä

**Vahvistamme
taajamien ja kylien
elinvoimaa**

**Luomme
osallisuudella
hyvinvointia**

**Varmistamme
suunnitelmallisen
kasvun**

**Tasapainoinen
talous**

**Osaava ja hyvinvoiva
henkilöstö**

Nykyarvot: Avoimuus, Yhteistyö, Vastuullisuus

Tavoitteenamme on mahdollistaa asumisen ja yrittämisen unelmia luonnon keskellä. Meillä se onnistuu!

Tässä strategiassa on Lopen suuntaviivat ja painotukset vuosille 2023–2027. Se on syntynyt yhteisten kohtaamisten ja keskustelujen kautta kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, päättäjien, yrittäjien, vapaa-ajan asukkaiden, koululaisten, yhdistysten ja seurojen kanssa. Dialogien tukena on käytetty työpajoja, asukas- ja seurailtoja sekä verkkokyselyitä. Jokaisen kohtaamisen jälkeen teemat ja valinnat ovat kirkastuneet, strateginen ajattelu on saanut syvyyttä ja tavoitteet konkretisoituneet. Lopputuloksena on valintoja, joiden toteuttamiseen erityisesti keskitämme yhteisen tekemisen ja toteutuksen seurannan.

Arjessa tapahtuu paljon muitakin päätöksiä ja toimia, jotka omalta osaltaan vievät meitä kohti tavoitteitamme. Toimintaympäristömme suuret tapahtumat kuten työelämän muutos, digitalisaatio, pandemia, uudet hyvinvointi-alueet, energiakriisi, ikääntyminen ja ympäristöasiat luovat paineita määritellä oman roolimme ja tehtävämme nykyisessä kuntakentässä. Tarvitaan valintoja. Toimeenpano vaatii jatkuvaa strategisen ajattelun ja toiminnan kehittämistä.

Loppi haluaa olla vakavarainen, kehittyvä, kuntalaisten sekä yritysten hyvinvointia ja kasvua tukeva kunta. Tämä onnistuu kuntalaisten, seuratoimijoiden, yritysten ja kunnan pitkäjänteisellä yhteistyöllä sekä osaamisen jakamisella.

Strategian toteuttamista tukevat uuden strategian myötä luotavien ohjelmien lisäksi UNICEF Lapsiystävällinen kunta, kuntamme elinkeino-ohjelma ja Suomen Kuntaliiton Liikkuvien kuntien.

Tasapainoinen talous

Pitkäjänteisellä (3–5 vuoden) suunnittelulla varmistamme tasapainoisen talouden, turvaamme kuntalaisille oikein mitoitettua lakisääteistä peruspalvelut ja luomme edellytykset hyvinvoivalle ja kehittyvälle kunnalle. Olemme itsenäinen, vakavarainen ja elinvoimainen kunta.

Mitä tavoittelemme?

- Tasapainoista taloutta, jonka avulla takaamme lakisääteiset palvelut kuntalaisille
- Pitkän tähtäimen (3–5 vuotta) talous- ja investointisuunnitelmaa, jolla turvaamme palveluidemme kehittämisen
- Kilpailukyistä verotusta verrokkikuntiin verrattuna
- Tuloverojen sekä yhteisöverotulojen kasvun jatkumista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Noudatamme kestävän kehityksen periaatteita
- Luomme vuosittain päivittyvän ja hyväksytyn talous-, palveluverkko-, kiinteistö- ja investointisuunnitelman
- Luomme riskienhallintasuunnitelman
- Tehostamme kunnan tilojen käyttöä ja nostamme niiden käyttöastetta sekä luovumme tarpeettomista kiinteistöistä
- Vahvistamme kumppanuusverkostoa palveluidemme kehittämiseksi

Mitä seuraamme?

- Vuosittainen tasapainoinen tilinpäätös
- Lainamäärä/asukas pidetään valtakunnallisen keskiarvon alapuolella
- Tulo- ja yhteisöverotuottojen kasvu vähintään 1 % / vuosi
- Kunnallisvero verrokkikuntien tasolle
- Yksikään kriisikunnan mittareista ei täyty

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Peruspalveluita tuottamaan mitoitettu henkilöstö ja yhteistyökumppaniverkosto ovat menestyvän kunnan tae. Kehitämme ja toimmme yhdessä luotua toimintakulttuuria kunnioittaen. Tavoitteenamme on pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen, sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö. Panostamme hyvään johtamiseen ja koko työyhteisön keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Mitä tavoittelemme?

- Lopelle halutaan tulla töihin
- Henkilöstö- ja osaamisrakenne on oikeassa suhteessa palveluihin
- Henkilöstön ja kumppanuusien osaamisen systemaattista kehittämistä
- Hyvinvoivaa, motivoitunutta ja sitoutunutta henkilöstöä sekä verkostotoimijoita
- Arvojen ja yhteisen toimintakulttuurin mukaista hyvää johtamista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Laadimme peruspalveluita koskevan kriittisten resurssien nykytila-arvion
- Määrittelemme tulevaisuuden osaamistarpeet sekä niiden hankinta-/kehittämissuunnitelman
- Kehitämme pitkäjänteisesti henkilöstömme esihenkilö- ja työntekijätaitoja
- Luomme toimintakulttuuria tukevat käytänteet yhdessä koko henkilöstön ja luottamushenkilöstön kanssa
- Kehitämme paikallisia kumppanuuksia

Mitä seuraamme?

- Henkilöstön tyytyväisyysmittari (tyytyväisyys, sitoutuminen, suositteleva) – tavoitellaan positiivista kehitystä
- Henkilöstön vaihtuvuus < 5 %
- Sairauspoissaolojen määrä vakaalla lasku-uralla
- Sitoutuminen keskeisiin virkoihin min. 5 vuotta
- Työhyvinvointi ja johtamisen mittaukset
- Lähtöhaastattelut
- Hakujen määrä / avoin tehtävä

Taajamien ja kylien elinvoimaisuus

Edistämme Lopen kunnan luonnollisia kasvualueita ja luomme pohjaa taajamien ja kylien elinvoimaisuuden kehittämiseksi. Kaavoituksella ja investoinneilla tuemme monipuolista yritystoimintaa ja asumista sekä varhaiskasvatus-, koulu- ja hyvinvointipalveluita. Parannamme taajamien ja kylien viihtyisyyttä, yleisilmettä, tietoliikenne- ja tieverkostoa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Mitä tavoittelemme?

- Lopen luonnollista kasvua edistävää palveluverkkoa
- Monipuolisia mahdollisuuksia yritystoimintaan ja asumiseen
- Panostuksia taajamien ja kylien yleisilmeeseen sekä viihtyvyyteen, tietoliikenne- ja tieverkostoon

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Sitoudumme laatimiimme palveluverkko-, kiinteistö- ja investointisuunnitelmiin
- Laadimme maankäytön ohjelman – 20 vuotta
- Hankimme aktiivisesti maata ja kaavoitamme rakentamisvalmiita tontteja monipuoliseen asumiseen ja yrittämiseen
- Laadimme kevyen ja julkisen liikenteen ohjelman
- Toteutamme suunnitelman mukaiset vuosi-investoinnit yleisilmeeseen, tietoliikenne- ja tieverkostoon
- Tehostamme yhteistyötä maanomistajien ja yritysten kanssa

Mitä seuraamme?

- Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen
- Tonttivaranto ja rakennuslupien määrä
- Asukas- ja yritysmäärän kasvu taajamissa ja kylissä
- Tietoliikenneyhteyksien kattavuus
- Investointien toteutuminen yleisilmeeseen, viihtyvyyteen, tietoliikenne- ja tieverkostoon

Osallisuudella hyvinvointia

Lisäämme kuntalaisten, vapaa-ajan asukkaiden, yritysten, yhdistysten ja kunnan yhteistyötä. Osallisuutta vahvistamalla rakennamme parempaa arkea. Tavoitteena on hyvinvoiva ja luonnostaan tunnettu Loppi.

Mitä tavoittelemme?

- Osallistuvat, hyvinvoivat kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat
- Pitkjänteistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa
- Uusien asukkaiden kotouttamista ja osallisuuden vahvistamista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Toteutamme osallisuushojelman yhdessä paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa
- Yhteiset verkostoitumistapaamiset ja kehittämistilaisuudet eri toimijoiden kanssa
- Tuemme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävää viestintää
- Kehitämme kuntalaisten hyvinvointia tukevia palveluita
- Lapsi- ja yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa

Mitä seuraamme?

- Kuntalaiskyselyt
- Tapahtumien asiakaspalautteet (suositteluprosentti)
- Kunnan ja kolmannen sektorin yhteisten tilaisuuksien, hankkeiden ja tapahtumien määrä
- Hyvinvointikertomus ja muut hyvinvointia kuvaavat mittarit
- Matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen asiakasmäärät

Suunnitelmallinen kasvu

Hallittu kasvu on pitkäjänteisen menestyksemme tae. Luomme monipuolista asumis- ja tonttitarjontaa erilaisten ihmisten ja yritysten tarpeisiin. Toimimme suunnitelmallisesti ja aktiivisesti elinvoimaisen yritystoiminnan mahdollistamiseksi. Lopen houkuttelevuus asuinkuntana kasvaa. Asiakslähtöisyys on kaiken toimintamme perusta.

Mitä tavoittelemme?

- Tasaista ja hallittua kasvua ympäristöä kunnioittaen
- Positiivista nettomuuttoa
- Kysyntään vastaavia monipuolisia asumisen ratkaisuja sekä asumis- ja yritystontteja
- Yrittäjämysteisyyttä
- Meillä onnistuu – toimimme asiakaslähtöisesti

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Palveluohjauksen kehittäminen kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden tueksi
- Luomme kumppanuuksia ja verkostoja yritystoiminnan kehittämisen tueksi ja osallistumme aktiivisesti olemassa olevien verkostojen toimintaan
- Kehitämme markkinointia uusien kuntalaisten hankintaan sekä yritystoiminnan monipuolistamiseen

Mitä seuraamme?

- Asukasluvun/muuttovoiton kehitys
- Toteutuneet tonttikaupat
- Vapaa-ajanasuntojen muutokset vakituiseksi asunnoiksi
- Uudet yritykset kunnassa
- Yrittäjäkyselyt

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

2.1. Yleinen taloudellinen kehitys

Toimintaympäristön muutosten ja yleisen taloudellisen kehityksen tarkastelu perustuu valtiovarainministeriön syksyllä 2022 julkaisemaan taloudelliseen katsaukseen. Katsauksen mukaan alkuvuoden 2022 aikana tuotanto ja työllisyys ovat kehittyneet suotuisasti, mutta loppuvuoden 2022 aikana kehityksen ennustetaan hidastuvan. Koronapandemialla ja Venäjän hyökkäyssodalla on ollut vaikutusta yleiseen talouden kehitykseen.

Hyödykkeiden ja energian hinnat ovat nousseet vuoden 2022 aikana arvioitua nopeammin. Euroopan energiatilanne voi vaikuttaa ainakin vuoden 2023 alkupuolella energian kulutuksen säästämistarpeisiin. Hintojen nousu vaikuttaa kotitalouksien kulutukseen ja ostovoimaan. Tämä vaikuttaa suoraan talouden kasvun hidastumiseen. Niukka talouskasvu vaikuttaa myös työvoiman kysyntään. Työllisten määrä tulee ennusteiden mukaisesti hieman laskemaan vuonna 2023, mutta nousua on arvioitu toteutuvan vuonna 2024.

Maailmantalouden kasvunäkymät ovat heikommat vuonna 2023 kuin vuonna 2022. Tämä vaikuttaa kotimaisten investointien toteutumiseen. Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 0,5 % vuoden 2023 aikana ja 1,4 % vuoden 2024 aikana.

Ulkomaankauppaan vaikuttaa erityisesti Venäjän kanssa käytävän kaupan supistuminen. Tämä vaikuttaa myös Euroopan talouskehitykseen, jossa viennin kasvu on hiljentynyt. Arvioiden mukaan viennin kasvu vilkastuu vuoden 2023 aikana, mutta Venäjän viennin tilalle ei välttämättä löydy täysimääräisesti korvaavia markkinoita.

Julkinen talous

Suomen julkiseen talouteen on vaikuttanut heikentävästi koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset. Vuoden 2022 osalta talous- ja työllisyyskehitys sekä koronatoimien päättymisen ovat vaikuttaneet parantamalla julkisen talouden tilannetta. Verotulojen kasvu on vaikuttanut myös merkittävästi julkisen talouden vahvistumiseen. Tulevina vuosina on kuitenkin ennustettavissa talouden ja työllisyyden kasvun heikkenemistä ja julkinen talous tulee pysymään yleisesti alijäämäisenä.

Julkisen hallinnon rakenne muuttuu vuonna 2023 hyvinvointialueiden käynnistäessä toimintansa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Hyvinvointialueet aloittavat laajojen investointitarpeiden vuoksi toimintansa alijäämäisinä. Julkiseen talouteen vaikuttaa vuoden 2023 jälkeen määräaikaiset menolisäykset ja hyvinvointialueiden aloittamiseen sekä järjestäytymiseen liittyvät muutuskustannukset.

Julkiseen talouteen vaikuttaa hintatason nousu kustannuksia lisäävästi. Myös velanhoidokustannusten ennustetaan kasvavan tulevina vuosina. Korkotason nousu voi kasvattaa julkisen talouden velkaantumisen riskiä. Lisäksi koronapandemian mahdolliset uudet aallot voivat vaikuttaa julkisen talouden kehittymiseen.

Kansainvälinen talous

Maailman talouden heikentymiseen ovat vaikuttaneet nopea inflaatio, Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sekä Euroopan energiakriisi. Maailmanlaajuisesti suurvaltojen väliset jännitteet vaikuttavat niin ikään maailmantalouden kasvuun. Rahapolitiikka on kiristynyt niin euroalueella kuin Yhdysvalloissakin. Korkotasot ovat olleet nousussa ja arvioiden mukaan pitkät ja lyhyet markkinakorot nousevat ainakin vuoden 2024 loppuun asti.

Venäjään kohdistuvat pakotteet ja rajoitteet vaikuttavat niin talouden kehitykseen viennin laskun ja hintojen nousun, kuin energiamarkkinoiden häiriöiden osalta. Maailmantalouden kasvun ennustetaan hidastuvan 2,7 prosenttiin vuonna 2022 ja edelleen 2,5 prosenttiin vuoden 2023 aikana.

Euroopan talouteen vaikuttaa Venäjän hyökkäyssota ja energiapula. Kuluttajien luottamus talouden kasvuun on alamaissa. Euroopassa erityisesti Saksan taloustilanne näyttää heikolle. Etelä-Euroopan tilanne on puolestaan helpottunut koronasulkujen poistumisen jälkeen. Maakaasun hinta on Euroopassa erittäin korkealla tasolla. Teollisuuden raaka-aineiden hintojen arvioidaan laskevan. Euroopan kokonaistuotannon kasvun arvioidaan hidastuvan 1,3 prosenttiin vuonna 2023.

Yhdysvaltojen talous on supistunut vuoden 2022 aikana, mutta talouden ei kuitenkaan arvioida olevan taantumassa. Yhdysvalloissa työllisyys ja palkkojen kasvu ovat edelleen vahvoja. Yhdysvaltojen kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan 1,4 % vuonna 2023. Kiinan talousnäkymät näyttävät heikommalle korona-sulkujen ja kiinteistösektorin ongelmien vuoksi. Ennusteiden mukaan Kiinan talouskasvu on 4,6 % vuonna 2023.

Maaailman tavarakauppaa vaivannut komponenttipula on hellittämässä ja tavarakauppa on ollut loppukeväästä 2022 alkaen vahvassa nousussa. Maailmankaupan ennustetaan kasvavan 4,2 % vuoden 2022 aikana, mutta hidastuvan vuoden 2023 aikana 4,0 prosenttiin.

2.2. Kuntien taloudellinen kehitys

Suomen Kuntaliiton 20.9.2022 julkaisemien ennakkolliset valtionosuuslaskelmat perustuvat kuntien tilinpäätösten 2021 ja talousarvioiden 2022 tietoihin. Valtionosuuslaskelmissa on huomioitu hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten ja rahoituksen vaikutus kunnille kohdentuvaan valtionosuuteen. Lisäksi valtionosuuksiin vaikuttaa uusi muutosrajoitin ja siirtymätasaus.

Suomen valtionosuusjärjestelmän rakenne koostuu kahdesta osasta, joita ovat kustannus- ja tarve-erojen tasaus sekä tulopohjan tasaus. Kunnalle osoitettava valtionosuus koostuu hallinnollisesti kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM).

Sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vaikuttaa kuntien kustannus-, investointi- ja rahoitusrakenteeseen vuodesta 2023 alkaen. Kuntien vuoden 2023 talouteen vaikuttaa myös hallituskauden päättymisen. Hallituskauden määräaikaiset toimet lakkaavat ja se vaikuttaa muun muassa covid-19-avustusten, sekä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukio-koulutuksen laatu- ja tasa-arvohankkeiden päättymiseen.

Kunta-alalle kesällä 2022 solmittu palkkaratkaisu vaikuttaa kunta-alan palkkoihin nousevasti seuraavien viiden vuoden aikana. Henkilöstökustannukset muodostavat kunta-alan suurimman kustannuserän.

Lähteet:

Valtionvarainministeriö: Taloudellinen katsaus, Syksy 2022, talousnäkymät. Valtionvarainministeriön julkaisu – 2022:58. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164334>

Suomen Kuntaliitto: Valtionosuudet, <https://www.kuntaliitto.fi/talous/kuntatalous-ja-valtio/valtionosuudet>

Suomen Kuntaliitto: Valtionosuuslaskelmat, <https://www.kuntaliitto.fi/talous/valtionosuudet/valtionosuuslaskelmat>

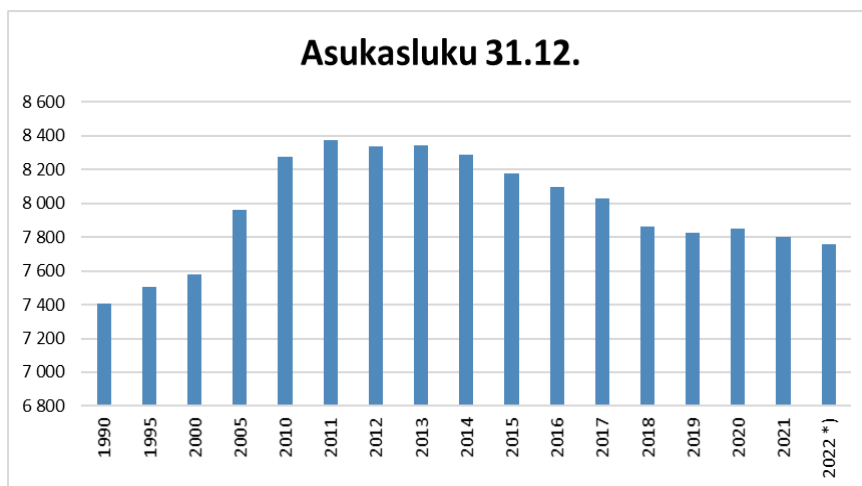
2.3. Väestömuutokset

ASUKASLUVUN KEHITYS 1990–2022

Vuosi	Asukasluku 31.12.	Muutos
1990	7 405	
1995	7 506	101
2000	7 578	72
2005	7 964	386
2010	8 273	309
2011	8 377	104
2012	8 336	-41
2013	8 341	5
2014	8 291	-50
2015	8 175	-116
2016	8 098	-77
2017	8 028	-70
2018	7 861	-167
2019	7 828	-33
2020	7 853	+25
2021	7 799	-54
2022 *)	7 759	-40

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestön ennakkotilasto

*) Ennakkotieto syyskuu 2022

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestön ennakkotilasto

*) Ennakkotieto syyskuu 2022

Loppi on aikaisemmin ollut vahvasti kasvukunta, mutta vuoden 2011 jälkeen asukasluvun kehitys on ollut laskeva. Taustana on osaltaan ollut valtakunnallinen kehitys väestön keskittymisestä isompiin kasvu-keskuksiin. Vuoden 2020 aikana asukasmäärä nousi, mutta vuosien 2021 ja alkuvuoden 2022 aikana asukasmäärä on ollut laskeva. Koko Kanta-Hämeen alueella väestö on alkuvuoden 2022 aikana vähentynyt 370 henkilöllä.

LOPEN KUNNAN IKÄRAKENNE

Ikäryhmät	0–4	5–14	15–19	20–34	35–49	50–64	65–79	80–	Yhteensä
Vuosi 2000	434	1 061	466	1 071	1 688	1 581	959	318	7 578
%	5,7	14,0	6,1	14,1	22,3	20,9	12,7	4,2	
Vuosi 2005	473	1 125	458	1 039	1 731	1 764	1 040	334	7 964
Vuosi 2006	492	1 119	458	1 053	1 732	1 743	1 082	327	8 006
Vuosi 2007	510	1 105	486	1 064	1 740	1 796	1 081	340	8 122
Vuosi 2008	503	1 112	491	1 056	1 721	1 819	1 084	360	8 146
Vuosi 2009	503	1 122	509	1 071	1 717	1 854	1 093	375	8 244
Vuosi 2010	504	1 126	500	1 057	1 722	1 842	1 131	391	8 273
Vuosi 2011	495	1 139	511	1 063	1 743	1 831	1 194	401	8 377
Vuosi 2012	473	1 146	514	1 029	1 713	1 808	1 248	405	8 336
Vuosi 2013	477	1 157	483	983	1 716	1 806	1 328	391	8 341
Vuosi 2014	455	1 165	479	953	1 672	1 807	1 366	394	8 291
Vuosi 2015	422	1 117	492	912	1 598	1 817	1 399	418	8 175
Vuosi 2016	397	1 117	446	895	1 561	1 827	1 417	438	8 098
Vuosi 2017	383	1 086	461	845	1 548	1 800	1 449	456	8 028
Vuosi 2018	335	1 045	472	769	1 489	1 805	1 481	465	7 861
Vuosi 2019	306	1 014	501	756	1 456	1 826	1 491	478	7 828
Vuosi 2020	294	966	487	791	1 448	1 836	1 543	488	7 853
Vuosi 2021	298	927	478	773	1 461	1 816	1 520	526	7 799
%	3,8	11,9	6,1	9,9	18,7	23,3	19,5	6,8	
Koko maa	4,4	11,0	5,5	18,3	18,8	19,0	17,0	6,0	

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

Kunnan väestön ikärakenne on 2000-luvulla painottunut aikaisempaa enemmän vanhempiin ikäluokkiin, sillä tarkastelujaksolla suurimman osan alle 50-vuotiaiden ikäryhmien suhteellinen osuus kunnan asukasluvusta on pienentynyt ja vastaavasti kaikkien yli 50-vuotiaiden ikäryhmien suhteellinen osuus kasvanut. Nuorimmissa ikäryhmissä lukumääräinen kehitys on pääasiassa negatiivinen, mikä mahdollisesti tulee näkymään tulevina vuosina muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kysynnän pienenemisenä.

Koko maan ikärakenteeseen verrattuna 0–4- ja 20–34-vuotiaiden osuudet ovat keskimääräistä pienemmät ja 5–19-vuotiaiden ja yli 35-vuotiaiden osuudet ovat yli maan keskiarvon.

VÄESTÖENNUSTE

Tilasto- keskuksen ennuste 2021	Luonnollinen väestönlisäys			Kuntien välinen muuttoliike			Väestön- lisäys	Väestö 31.12.
	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntaan muuttaneet	Kunnasta muuttaneet	Kokonais- nettomuutto		
2022	55	86	-31	409	430	-21	-52	7 746
2023	53	86	-33	407	426	-19	-52	7 695
2024	53	88	-35	406	417	-11	-46	7 647
2025	51	88	-37	405	412	-7	-44	7 603
2030	49	93	-44	400	393	7	-37	7 393
2035	47	99	-52	396	365	31	-21	7 254
2040	47	104	-57	388	345	43	-14	7 176

Lähde: Tilastokeskus, Väestöennuste 2021 (30.9.2021)

Kunnan aikaisempien vuosien laskeva väestökehitys heijastuu Tilastokeskuksen vuonna 2021 tekemään väestöennusteeseen laskevana väestöennusteena. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan kunnan väkiluvussa tulisi tarkastelujaksolla tapahtumaan laskua ja vuonna 2040 kunnassa olisi 7 176 asukasta. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kuntien välinen muuttoliike kääntyisi kokonaisnettomuuton osalta positiiviseksi vuodesta 2030 eteenpäin.

Vuoden 2020 asukasmäärän nousun jälkeen asukasluku näyttää ennusteen mukaan laskevalta. Kunta näkee tärkeänä tavoitteenaan asukasluvun kehityksen kääntämisen uudelleen kasvuun.

VÄESTÖN KOULUTUSRAKENNE

Väestön koulutusaste 2020	Koko maa		Kanta-Häme		Loppi	
15 vuotta täyttänyt väestö yhteensä	4 672 932		145 127		6 593	
Ei perusasteen tutkintoa	1 204 231	25,8 %	39 368	27,1 %	2 051	31,1 %
Tutkinnon suorittaneita yhteensä	3 468 701	74,2 %	105 759	72,9 %	4 542	68,9 %
Toinen aste	1 896 509	40,6 %	62 120	42,8 %	2 948	44,7 %
Erikoisammattitutkinto	46 650	1,0 %	1 902	1,3 %	106	1,6 %
Korkea-asteen tutkinnon suorittanut, yhteensä	1 525 542	32,6 %	41 737	28,8 %	1 488	22,6 %
Alimman korkea-asteen tutkinnon suorittanut	421 043	9,0 %	15 733	10,8 %	594	9,0 %
Alemman korkeakouluasteen suorittanut	571 913	12,2 %	15 004	10,3 %	579	8,8 %
Ylemmän korkeakouluasteen suorittanut	481 753	10,3 %	10 207	7,0 %	296	4,5 %
Tutkijakoulutusasteen suorittanut	50 833	1,1 %	793	0,6 %	19	0,3 %

Lähde: Tilastokeskus, väestön koulutusrakenne

Käytettävissä on Tilastokeskuksen 30.11.2021 päivitetty väestön koulutusrakenne -tilasto vuoden 2020 tietojen osalta. Koulutusaste on noussut Lopella. Vuonna 2021 tutkinnon 15 vuotta täyttäneistä henkilöistä oli suorittanut 68,9 prosenttia. Vastaavasti vuonna 2020 tutkinnon 15 vuotta täyttäneistä oli suorittanut 68,2 prosenttia. Tämä on hieman koko maan tutkinnon suorittaneiden keskiarvoa (74,2 %) pienempi.

2.4. Työpaikat ja työllisyys

TYÖTTÖMYYSASTEEN KEHITYS 2000–2022

Vuosi	Loppi, %	Riihimäen seutu, %	Koko maa, %
2000	10,5	12,2	14,4
2005	8,4	10,0	10,6
2010	6,8	9,3	10,0
2011	6,0	8,3	9,1
2012	6,0	8,3	9,4
2013	6,9	9,5	11,3
2014	8,3	10,5	12,4
2015	8,8	10,8	13,4
2016	7,6	14,1	13,6
2017	6,3	8,8	11,2
2018	5,3	7,2	9,7
2019	5,7	7,0	9,8
2020	7,4	10,2	13,6
2021	6,4	8,6	10,5
9/2022	4,9	7,5	8,8

Lähde: ELY-keskus, Häme Työllisyyskatsaus 9/2022

Lopen työllisyystilanne on ollut keskimääräisesti hyvä. Kunnan työttömyysaste on pysynyt Kanta-Hämeen matalimpana ja selkeästi matalampana kuin koko maassa keskimäärin. Lopella oli syyskuussa 2022 työttömiä yhteensä 176 henkilöä, joista alle 25-vuotiaita oli 8 henkilöä ja yli vuoden työttömänä olleita 70 henkilöä. Vastaavasti vuotta aiemmin syyskuussa vuonna 2021 oli työttömänä yhteensä 201 henkilöä, joista alle 25-vuotiaita oli 15 henkilöä ja yli vuoden työttömänä oli ollut 71 henkilöä.

2.5. Nettomuutto iän mukaan 2000–2021

	2000	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Yhteensä	79	32	-67	-87	-120	-14	41	-41
–4	33	28	4	-8	-7	10	5	8
5–9	6	14	4	-1	1	1	-1	1
10–14	1	-8	-9	-4	-8	1	-9	-5
15–19	-24	-40	-67	-34	-54	-46	-51	-58
20–24	-35	-23	-30	-43	-19	-17	3	-42
25–29	36	15	11	15	-5	7	28	17
30–34	13	21	15	8	-9	25	8	25
35–39	10	6	2	0	-6	-6	8	9
40–44	24	7	2	10	-4	2	5	0
45–49	10	3	-4	-3	-3	-10	1	9
50–54	0	7	3	4	2	8	5	10
55–59	5	5	9	-2	2	8	12	-8
60–64	6	-9	7	-10	1	11	15	7
65–69	1	0	-6	-5	-1	0	17	-10
70–74	-3	3	-2	-4	-5	0	-4	-7
75–	-4	3	-6	-10	-5	-8	-1	3

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien välinen muutto

Taulukko osoittaa, että muuttoliike Lopelle on vähentynyt 2000-luvun alkuvuosien jälkeen ja kehitys muuttanut viime vuosina negatiiviseksi. Vuoden 2020 osalta muuttoliike Lopelle oli positiivinen, mutta vuoden 2021 muuttoliike oli jälleen negatiivinen.

2.6. Työpaikat Lopella

ELINKEINO	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	251	183	175	175	173	167
Kaivostoiminta ja louhinta	11	3	5	9	4	6
Teollisuus	551	483	459	448	441	432
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	7	7	5	5	6	5
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	45	34	30	34	36	42
Rakentaminen	352	353	354	357	363	339
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	539	496	486	491	505	503
Kuljetus ja varastointi	283	264	254	272	271	250
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	89	95	103	89	86	67
Informaatio ja viestintä	97	89	91	87	84	76
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	42	40	40	38	37	33
Kiinteistöalan toiminta	18	27	23	24	23	25
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	147	121	128	124	127	126
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	180	212	195	195	224	205
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	177	153	152	152	153	169
Koulutus	167	156	167	158	173	172
Terveys- ja sosiaalipalvelut	463	454	465	453	476	529
Taiteet, viihde ja virkistys	35	56	47	45	41	36
Muu palvelutoiminta	78	77	87	75	86	89
Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	0	14	16	12	9	14
Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0	0	0	0	0
Tuntematon	53	45	53	65	55	58
YHTEENSÄ	3 585	3 362	3 335	3 308	3 373	3 343

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti

Elinkeinoryhmittely yllä perustuu Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston toimialaluokitukseen. Pääryhmittelynä tarkastellen eniten ovat vähentyneet rakentamisen, kuljetuksen ja varastoinnin sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnan työpaikat. Eniten ovat kasvaneet terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen työpaikat viime vuosiin verrattuna.

Työssäkäynti	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alueella työssäkäyvät yhteensä	2 137	2 020	2 040	2 062	2 027	2 021	1 993
Asuinkunnassaan työssäkäyvät	1 461	1 282	1 246	1 231	1 208	1 225	1 220
Alueelle pendelöivät	676	738	794	831	819	796	773
Asuinkunnan ulkopuolella työssäkäyvät	2 124	2 059	2 116	2 104	2 100	2 148	2 123

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti

Työssäkäynti Lopen kunnan ulkopuolella on pysynyt melko samana viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2020 kävi yhteensä 2 123 henkilöä töissä asuinkuntansa Lopen ulkopuolella, kun vuonna 2019 määrä oli 2 148 henkilöä. Vuonna 2020 kävi asuinkunnassaan Lopella töissä yhteensä 1 220 henkilöä, kun määrä oli vuonna 2019 yhteensä 1 225 henkilöä.

3. KUNNAN TALOUDEN TASAPAINO

Lopen kunnassa on pyritty vuoden 2022 aikana talouden tasapainossa pitämiseen kulujen tarkalla seurannalla. Toimialat ovat noudattaneet talousarviota ja resursseja ei käytetä harkitsemattomasti talousarvion ulkopuolisiin hankintoihin tai toimintoihin.

Yksi kunnan kriittinen menestystekijä on talouden tasapaino. Vuoden 2023 talousarvioon ei sisälly erityisiä uusia tervehdyttämistoimia. Kunta hoitaa edellisten vuosien tavoin tehtävänsä keskimääräistä pienemmin resurssein eikä menojen merkittävä leikkaaminen ole mahdollista ilman rakenteellisia muutoksia.

Vuoden 2023 talousarvio on ylijäämäinen ja taloussuunnitelmakaudella talous pyritään pitämään tasapainossa edellyttäen, että yleinen taloustilanne kehittyy oletetun mukaisesti. Vuonna 2021 päätettiin vuosien 2022 ja 2023 tulovero- ja yhteisöveroprosenteista ja näin ollen näihin veroprosentteihin ei tule muutosta vuodelle 2023. Lopen kunnan valtuusto päätti 7.11.2022 alentaa kiinteistöveroprosentit minimitasolle.

Kuntien ja sairaanhoitopiirin järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut siirtyvät 1.1.2023 hyvinvointialueiden tuottamiksi palveluiksi. Samalla kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja henkilöstö siirtyvät hyvinvointialueen alaisuuteen. Valtionosuudet ja verotulot jakautuvat vuodesta 2023 alkaen kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Kunnan rahoitusosuudet on arvioitu valtiovarainministeriön valtionosuuslaskelmien perusteella.

COVID-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota ovat aiheuttaneet julkisen talouden heikentymistä, mikä vaikuttaa myös kuntien talouteen. Koronatoimien päättymisen, sekä talouden ja työllisyyden kasvu vaikuttavat julkisyhteisöiden tuloksen paranemiseen. Maailmantalouden heikentyminen Venäjän hyökkäyssodan ja energiapulan takia puolestaan vaikuttavat heikentävästi julkisyhteisöiden talouteen myös vuoden 2023 aikana.

Kunnan talouden tasapaino on herkkä ja kunnan taloudellinen tilanne saattaa nopeastikin kääntyä epäedulliseen suuntaan kunnasta riippumattomista syistä. Yleisen talouskehityksen arviointiin kohdistuu epävarmuustekijöitä.

Kunnan velkamäärä kääntyi vuoden 2014 jälkeen kasvuun raskaiden investointivuosien johdosta. Velanhoidokustannusten kasvua on helpottanut viime vuosien alhainen korkotaso. Suunnitelmavuodet ovat investointien osalta edeltäviä vuosia selvästi kevyemmät, lukuun ottamatta vuotta 2023, jonka osalta talousarvioesitys sisältää vuonna 2021 käynnistyneet investoinnit muun muassa Läyliäisten paloaseman ja uuden liikuntahallin rakentamisen. Uudisrakennusten investoinnit painottuvat vuosiin 2022 ja 2023. Kunta on kyennyt vuodesta 2017 alkaen kääntämään velkakehityksen laskeväksi. Vuoden 2022 aikana pitkäaikaisen lainan määrä investointitarpeiden myötä kasvaa. Suunnitelmavuosien matalammasta investointitasosta on ehdottomasti pidettävä kiinni, osaltaan senkin takia, että korkea velkamäärä myös rasittaa kunnan käyttötaloutta kasvavien korkokustannusten johdosta.

Tulevina vuosina Lopella on edessään haasteita ikäluokkien henkilömäärien ja palveluntarpeiden muutosten osalta. Esimerkiksi muutokset lasten määrissä ja kasvava vanhusväestön määrä vaikuttaa merkittävästi kunnan palveluiden tarpeisiin.

Vuoden 2023 talousarvioehdotus on perusteiltaan realistinen. Toteutettu investointiohjelma lisää kuitenkin merkittävästi tulevien vuosien talouden tasapainottamistarvetta lisääntyvien poistojen sekä lainojen korkokulujen johdosta. Tämän takia on välttämätöntä pitää käyttötalous tiukkana niin, että tulevia investointeja voidaan terveen käyttötalouden kautta rahoittaa mahdollisimman paljon omalla tulorahoituksella lainarahoituksen sijaan.

Toimialojen tulee kaikessa päätöksenteossaan ja toiminnassaan tiedostaa ratkaisujen taloudelliset seuraukset ja toimia niin, että talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan. Tämä tuo tuloksenaan tasapainoisen talouden.

4. HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

4.1. Henkilöstömuutokset 2023

Talousarvioehdotukseen sisältyy seuraavat henkilöstölisäykset ja -muutokset:

Kunnanhallitus:

- Perustetaan henkilöstösihteerin toimi henkilöstöhallinnon tehtäväalueelle.
- ICT-tukihenkilön määräaikainen palvelussuhde vakinaistetaan 1.1.2023.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimiala:

- Perustetaan hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikön virka.
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön virka muutetaan kulttuurituottajan toimeksi.
- Määräaikainen hallinnon ja viestinnän kesätyöntekijä siirretään kunnanhallituksen alaisuudesta hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialan alaisuuteen 1.1.2023. Määräaikaisen kesätyöntekijän nimike on hallinnon ja viestinnän kesätyöntekijä ja hänen tehtäviinsä kuuluu lisäksi torikoordinaattorin tehtävät.

Sivistystoimiala:

- Perustetaan vakinainen resurssilastenhoitajan vakanssi varhaiskasvatuksen tehtäväalueelle 1.1.2023 alkaen.
- Lisätään määräaikaisesti varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi lastenhoitajaa varhaiskasvatuksen tehtäväalueelle (päiväkotia Pellava) ajalle 1.1.–31.7.2023.
- Lisätään määräaikainen koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja Launosten aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmään syksyllä 2023.
- Perustetaan vakinainen laaja-alaisen erityisopettajan virka perusopetuksen tehtäväalueelle 1.1.2023 alkaen.
- Perustetaan vakinainen koulupudokkaiden opettajan virka perusopetuksen tehtäväalueelle (Lopen yhtenäiskoulu) 1.1.2023 alkaen.
- Lisätään määräaikaisesti luokanopettajan virka perusopetuksen tehtäväalueelle (Kormun koulun neljäs opettaja) ajalle 1.1.2023–31.7.2024.
- Lisätään opettajaresurssia ryhmäjakojen toteuttamiseen perusopetuksen tehtäväalueelle: iso 7. luokka on jaettu syksyllä 2022 useampaan perusopetusryhmään, jaot jatkuvat syksyllä 2023 8. luokalla.
- Lisätään määräaikainen koulunkäynninohjaaja perusopetuksen tehtäväalueelle ajalle 1.1.–31.12.2023.
- Siirretään hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen kuraattorin, psykiatrisen sairaanhoitajan ja koulu-psykologin vakanssit.

Tekninen toimiala:

- Asuntosihteerin vakanssi lakkautetaan.
- Siivouspalveluista siirtyy neljä laitoshuoltajaa hyvinvointialueelle.
- Perustetaan vakituinen laitoshuoltajan toimi 1.1.2023 alkaen.
- Määräaikaisen laitoshuoltajan toimea jatketaan ajalle 1.1.2023–31.12.2024.

Ympäristö- ja rakennusvalvonta:

- Rakennusvalvonta: LVI-tarkastajan toimi vakinaistetaan 1.1.2023 alkaen.

Viran/toimen palkkakustannus voi jakautua useammalle eri tehtäväalueelle ja kustannuspaikalle tehtävän kuvauksiin ja työpanoksen kohdentumiseen perustuen. Kunkin tehtäväalueen vakinaiset ja määräaikaiset virat/toimet on kirjattu jäljempänä käyttötalousosassa kohtaan ”Henkilöstö”.

5. TALOUSARVION RAKENNE JA SITOVUUS

Käyttötalous

Talousarvion valmistelussa on huomioitu 1.8.2021 voimaan tullut, 9.11.2021, 1.2.2022 ja 1.6.2022 päivitetty hallintosääntö. Lisäksi talousarvion valmistelussa on huomioitu Lopen kunnan valtuuston päätös 26.9.2022 (§ 51) perustaa hyvinvoinnin ja vapaa-ajan toimiala. Uuden toimialan kokonaisuuteen kuuluvat kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi sekä hyvinvointialueen tehtäviin kuulumattomat, kunnan vastuulle jäävät hyvinvoinnin edistämisen tehtävät. Lisäksi valtuusto päätti uudelle toimialalle perustettavasta hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnasta. Aikaisempi vapaa-aikalautakunta lakkautetaan ja sen tehtävät siirretään uudelle hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnalle.

Käyttötalouden osassa valtuusto asettaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat toimielimille. Tavoiteasettelut perustuvat erilliseen Lopen kunnan strategiaan, joka on kunnan toimintaa valtuustokauden ja pidemmälläkin aikavälillä ohjaava asiakirja.

Valtuustoon nähden sitovia ovat tehtäväalueen toimintakate sekä erikseen talousarvion perusteluissa sitoviksi määritetyt tavoitteet. Toimintakateen osalta ennalta arvaamaton merkittävä tuloarvion ylittyminen ei kuitenkaan oikeuta menopuolen ylityksiin. Tehtäväaluekohtaisesti on lisäksi toimielinten asettamia toiminnallisia tavoitteita, jotka on tarkoitettu ohjaamaan toimielimen alaista toimintaa, mutta jotka eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

Talousarvion yksityiskohtaiset perustelut ovat ohjeellisia, mutta toimialojen tulee noudattaa perusteluissa kuvattua toiminnallista linjaa. Myös talousarviossa esitetyt mittarit ja tunnusluvut ovat ohjeellisia – ne eivät ole valtuustoon nähden sitovia, vaan niiden tarkoituksena on lisätä talousarvion informatiivisuutta.

Toimielimen velvollisuutena on laatia valtuuston hyväksymän talousarvion pohjalta käyttösuunnitelma, jolla tehtäväalueen määräraha jaetaan tulosityksiköille ja kustannuspaikoille, sekä päättää toimialueellaan vastuista ja käyttövaltuuksista.

Investointiosa

Talousarvion investointiosa on valtuustoon nähden sitova toimielintasolla hankeryhmittäin. Poikkeuksena on talonrakennuksen uudisrakentaminen, jonka sitovuus on investointikohdetasoinen.

Kunkin toimielimen tulee talousarvion käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä vahvistaa investointimäärärahan jakaminen eri investointikohteille. Vahvistamisen yhteydessä tulee ottaa huomioon hyväksytyn investointisuunnitelman mukainen yksityiskohtaisempi erittely.

Raportointi

Talousarvion toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja lautakunnille kuukausittain tuloslaskelmatasolla. Valtuustolle raportoidaan neljännesvuosi- ja puolivuosisikatsausten yhteydessä toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, keskeiset tilikauden tuottojen ja kulujen määriin vaikuttavat tekijät ja ennuste koko vuoden tuloista ja menoista.

Toimialoilla on käyttöoikeuksiensa kautta mahdollisuus toimialueensa talousarvion toteutumisen jatkuvaan seurantaan ja raportointiin.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa esitetään kokonaistalouden keskeiset erät: varsinaisen toiminnan tulot ja menot, verotulot, valtionosuudet sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Tuloslaskelmaosan menoista korkomenojen yhteismäärä on valtuustoon nähden sitova määräraha. Vastavasti tuloista ovat verotulot ja valtionosuudet valtuustoon nähden sitovia tuloarvioita.

Rahoitusuunnitelmaosa

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka menot rahoitetaan. Valtuustoon nähden sitovan erän muodostaa rahoitustarpeen kattamiseksi otettavien pitkäaikaisten lainojen enimmäismäärä.

6. TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

6.1. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma
(ulkoinen)

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	SV 2024	SV 2025
Toimintatulot	7 402 161	6 085 900	4 796 200	4 796 200	4 796 200
Myyntitulot	2 636 076	2 177 200	2 027 700	2 027 700	2 027 700
Maksutulot	1 814 229	1 716 000	497 800	497 800	497 800
Tuet ja avustukset	1 717 975	633 500	710 400	710 400	710 400
Muut toimintatulot	1 233 880	1 559 200	1 560 300	1 560 300	1 560 300
Valmistus omaan käyttöön	65 020	30 000	30 000	30 000	30 000
Toimintamenot	-52 202 349	-53 491 800	-26 164 800	-26 388 600	-26 665 800
Henkilöstömenot	-20 333 544	-21 452 300	-16 140 200	-16 316 700	-16 520 700
Palvelujen ostot	-27 044 980	-27 094 000	-5 931 100	-5 965 000	-6 024 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 536 478	-2 406 700	-2 685 700	-2 699 100	-2 712 600
Avustukset	-1 407 414	-1 511 300	-879 300	-879 300	-879 300
Muut toimintamenot	-879 932	-1 027 500	-528 500	-528 500	-528 500
TOIMINTAKATE	-44 735 168	-47 375 900	-21 338 600	-21 562 400	-21 839 600
Verotulot	32 150 105	31 718 000	17 600 000	17 400 000	17 900 000
Valtionosuudet	17 356 647	18 000 300	7 070 000	7 000 000	7 000 000
Rahoitustulot ja -menot	-227 965	-283 000	-303 000	-303 000	-303 000
Korkotulot	23 388	10 000	10 000	10 000	10 000
Muut rahoitustulot	15 626	10 000	10 000	10 000	10 000
Korkomenot	-265 145	-300 000	-320 000	-320 000	-320 000
Muut rahoitusmenot	-1 834	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
VUOSIKATE	4 543 619	2 059 400	3 028 400	2 534 600	2 757 400
Poistot ja arvonalentumiset	-2 283 830	-2 058 600	-2 256 400	-2 131 200	-2 130 600
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 260 993	-2 058 600	-2 256 400	-2 131 200	-2 130 600
Arvonalentumiset	-22 838				
TILIKAUDEN TULOS	2 259 789	800	772 000	403 400	626 800

Toimintatulot / Toimintamenot, %	14	11	18	18	18
Vuosikate / Poistot, %	199	100	134	119	129
Vuosikate, euro/asukas	583	266	394	331	363
Asukasmäärä vuoden lopussa	7 790	7 746	7 695	7 647	7 603

Tuloslaskelma
(ulkoiset ja sisäiset erät)

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	SV 2024	SV 2025
Toimintatulot	10 787 037	9 289 200	7 378 400	7 404 100	7 430 000
Myyntitulot	6 020 953	5 380 500	4 609 900	4 635 600	4 661 500
Maksutulot	1 814 229	1 716 000	497 800	497 800	497 800
Tuet ja avustukset	1 717 975	633 500	710 400	710 400	710 400
Muut toimintatulot	1 233 880	1 559 200	1 560 300	1 560 300	1 560 300
Valmistus omaan käyttöön	65 020	30 000	30 000	30 000	30 000
Toimintamenot	-55 587 224	-56 695 100	-28 747 000	-28 996 500	-29 299 600
Henkilöstömenot	-20 333 537	-21 452 300	-16 140 200	-16 316 700	-16 520 700
Palvelujen ostot	-30 389 906	-30 266 800	-8 485 300	-8 544 700	-8 630 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 576 434	-2 437 200	-2 713 700	-2 727 300	-2 740 900
Avustukset	-1 407 414	-1 511 300	-879 300	-879 300	-879 300
Muut toimintamenot	-879 932	-1 027 500	-528 500	-528 500	-528 500
TOIMINTAKATE	-44 735 168	-47 375 900	-21 338 600	-21 562 400	-21 839 600
Verotulot	32 150 105	31 718 000	17 600 000	17 400 000	17 900 000
Valtionosuudet	17 356 647	18 000 300	7 070 000	7 000 000	7 000 000
Rahoitustulot ja -menot	-227 965	-283 000	-303 000	-303 000	-303 000
Korkotulot	44 539	25 100	25 100	25 100	25 100
Muut rahoitustulot	15 626	10 000	10 000	10 000	10 000
Korkomenot	-286 295	-315 100	-335 100	-335 100	-335 100
Muut rahoitusmenot	-1 834	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
VUOSIKATE	4 543 620	2 059 400	3 028 400	2 534 600	2 757 400
Poistot ja arvonalentumiset	-2 283 830	-2 058 600	-2 256 400	-2 131 200	-2 130 600
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 260 993	-2 058 600	-2 256 400	-2 131 200	-2 130 600
Arvonalentumiset	-22 838				
TILIKAUDEN TULOS	2 259 789	800	772 000	403 400	626 800

Vuoden 2023 suunnitelma on laadittu niin, että talous saadaan pidettyä tasapainossa. Tämä edellyttää tarkkaa käyttötaloutta ja sitä, että asukasluvun kehitys olisi positiivinen. Tuloslaskelman yksityiskohtainen erittely on jäljempänä.

Vuosikate

Vuosikate osoittaa, minkä verran kunta pystyy omalla tulorahoituksella kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneita kuluja eli poistoja ja investointeja. Tasapainoisen talouden yksi keskeinen tunnusmerkki on, että vuosikate riittää poistoihin, jotka puolestaan vastaavat korvausinvestointien määrää. Talousarviossa vuodelle 2023 vuosikate riittää kattamaan poistot.

Verotulojen ja valtionosuuksien kehittymisellä on keskeinen vaikutus kunnan rahoituspohjaan ja niiden tarkastelu on myöhemmin erikseen.

Laskelma on suunnitelmavuosien 2023–2025 osalta tehty vuoden 2022 kustannustasossa inflaation vaikutusta huomioimatta. Henkilöstökulujen vuotuisiksi reaalikasvuksi on arvioitu 1,25 %.

Poistot

Talousarviossa ja -suunnitelmassa poistojen laskenta perustuu valtuuston 9.11.2020 (§ 38) hyväksymään poistosuunnitelmaan, joka on voimassa 1.1.2020 alkaen.

6.2. Rahoituslaskelma

(ulkoinen)

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 543 619	2 059 400	3 028 400	2 534 600	2 757 400
Tulorahoituksen korjauserät	-369 966	-570 000	-570 000	-570 000	-570 000
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-1 436 896	-5 740 000	-6 432 700	-2 035 000	-1 290 000
Rahoitusosuudet	93 400	600 000	579 500	30 000	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	621 792	770 000	770 000	770 000	770 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 451 949	-2 880 600	-2 624 800	729 600	1 667 400
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten vähennykset	0	13 800	21 900	10 000	10 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	3 000 000	3 000 000	1 000 000	1 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 975 000	-3 000 000	-3 300 000	-2 500 000	-2 500 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	1 500 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Oman pääoman muutokset	-2 975 000	1 500 000	700 000	-500 000	-500 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	476 949	-1 380 600	-1 924 800	229 600	1 167 400

Tavoitteet ja tunnuslukujen tavoitearvot

Toiminnan ja investointien rahavirran

kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	8 789	5 870	4 131	3 485	344
Investointien tulorahoitus, %	338,2	40,1	51,7	126,4	213,8
Laskennallinen lainanhoitokate	2,2	1,0	1,3	1,1	1,3

Talousarviovuoden 2023 vuosikate on vuoden 2022 talousarvion vuosikatetta korkeampi. Vuoden 2021 tilinpäätöksen vuosikate on muita vuosia korkeampi ja siihen vaikutti muun muassa verotulojen toteuma arvioidua korkeampana. Toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen lukuun ottamatta vuosia 2022 ja 2023. Molempiin vuosiin vaikuttavat korkeat investointisuunnitelmat.

Talousarviovuoden 2023 investointitaso on suunniteltu aikaisempiin vuosiin ja suunnitelmavuosiin nähden korkeammaksi. Vuodelle 2021 suunniteltujen uudisrakentamisen investointien toteutuksen painotus siirtyi vuosille 2022 ja 2023. Tämä vaikuttaa vuoden 2023 investointisuunnitelman kokonaisuuteen. Muina suunnitelmavuosina investointitaso on matalampi, mikä on edellytys kunnan velkatason pysymiseksi kohtuullisena.

6.3. Verotulot

Taloussuunnitelma perustuu seuraavaan verotulokertymän arvioon:

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kunnallisvero	27 476 355	27 950 000	13 813 000	13 590 000	13 987 000
Tuloveroprosentti	21,50	21,50	8,86	8,86	8,86
Kiinteistövero	2 007 755	1 998 000	2 132 000	2 132 000	2 132 000
Yhteisövero	2 665 995	1 770 000	1 655 000	1 678 000	1 781 000
YHTEENSÄ	32 150 105	31 718 000	17 600 000	17 400 000	17 900 000

Verotulokertymän arvio pohjautuu valtiovarainministeriön syyskuussa 2022 julkaisemaan kuntatalousohjelman painelaskelmakehikon ja Suomen Kuntaliiton 26.9.2022 julkaisemaan verotuloennustekehikon mukaiseen ennusteeseen. Vuosien 2024 ja 2025 verotuloarviot on arvioitu syyskuussa 2022 arvioidun muutuvan veroprosentin ja verotuloennustekehikon ennusteen mukaisesti huomioiden varovaisuuden periaate. Panielaskelman pohjana olevat suunnitelmavuosien asukaslukuarviot pohjautuvat Tilastokeskuksen kunta-kohtaiseen väestöennusteeseen.

KUNNALLISVERON VEROPOHJA						
	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
VÄESTÖ ikäryhmittäin, 31.12.						
0 - 18 vuotiaat	1 688	1 633	1 588	1 536	1 498	1 460
Muutos %	-3,2	-3,3	-2,7	-3,3	-2,5	-2,5
19 - 64 vuotiaat	4 134	4 120	4 077	4 033	3 980	3 946
Muutos %	0,5	-0,3	-1,1	-1,1	-1,3	-0,9
+ 65 vuotiaat	2 031	2 046	2 083	2 126	2 170	2 198
Muutos %	3,1	0,7	1,8	2,1	2,1	1,3
Asukasluku vuoden lopussa	7 853	7 799	7 748	7 696	7 648	7 603
Muutos %	0,3	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6

Lähde: Suomen Kuntaliiton 26.9.2022 julkaisema Kuntien verotulojen ennustekehikon kuntatiedosto

6.4. Valtionosuudet

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
– Peruspalvelujen valtionosuus	9 889 650	10 330 000	3 848 100	3 835 100	3 835 100
– Verotulotasaus	4 305 576	4 130 700	2 398 000	2 350 000	2 350 000
– Veromenetysten kompensointi	4 006 846	4 441 300	1 409 000	1 400 000	1 400 000
– Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-845 425	-901 700	-585 100	-585 100	-585 100
Yhteensä	17 356 647	18 000 300	7 070 000	7 000 000	7 000 000

Lähteet:

Suomen Kuntaliitto, Kuntien valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset 2023, yhteenveto, 20.9.2022.

Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelman painelaskelmakehikko 19.9.2022.

Valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja siinä isoin painoarvo on ikärakenteella. Valtionosuusjärjestelmässä tasataan kuntien tulopohjaa verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella, joka sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Tasausta perustuu kunnan laskennalliseen verotuloon, johon sisältyvät laskennallinen kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisöveron tuotosta. Tasausta joko lisää tai vähentää kunnalle myönnettyä valtionosuutta sen mukaan, onko kunnan verotulo asukasta kohti keskimääräistä pienempi vai suurempi. Valtionosuudessa on huomioitu myös vuodesta 2023 alkaen valtionosuuden muutosrajoitin ja siirtymävaiheen tasaus.

Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän ulkopuolella on opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoitus, joka sisältää mm. aamu- ja iltapäivätoiminnan, kansalaisopistotoiminnan, liikunta- ja nuorisotyön sekä ylläpitäjäjärjestelmän mukaisen toisen asteen koulutuksen eli Lopella lukion. Valtionosuusjärjestelmän yhteydessä käsitellään myös esi- ja perusopetuksen rahoitukseen liittyen keskitetysti laskettavat kotikuntakorvaukset niiden oppilaiden osalta, jotka suorittavat esi- tai perusopetusta muussa kunnassa kuin omassa kotikunnassaan.

Kunnille maksettavat veromenetysten kompensatiot erotetaan peruspalvelujen valtionosuudesta ja maksetaan omalta valtiovarainministeriön momentilta. Veromenetysten kompensatio kirjataan kirjanpidossa kuitenkin valtionosuuksiin.

Peruspalvelujen valtionosuuteen (VM) on huomioitu valtion tasolla kustannusten muutoksiin liittyvät valtionosuuden muutokset ja valtionosuusrahoituksen jakautuminen hyvinvointialueille.

Varsinaiset valtionosuuspäätökset tehdään joulukuun 2022 lopussa. Vuosien 2024–2025 osalta kunnan valtionosuuksiin vaikuttaa hyvinvointialueille kohdentuva valtionosuusrahoituksen jakautuminen.

6.5. Lainakanta

Valtuusto vahvisti vuodelle 2022 kunnanhallituksen lainanottovaltuuksiksi 3,0 miljoonaa euroa. Kunta on lyhentänyt pitkäaikaisia lainoja suunnitellusti kuluvana vuonna. Pitkäaikaista lainaa on lisätty vuoden 2022 aikana 3,0 miljoonalla eurolla. Kunnalla on käytössä edullista lyhytaikaista lainoitusta kuntatodistusohjelmaan perustuen.

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lainakanta 31.12.	15 622 000	18 050 000	17 822 000	17 322 000	16 822 000
Lainamäärä euroa/asukas	2 005	2 330	2 316	2 265	2 212
Asukasluku	7 790	7 746	7 695	7 647	7 603

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä kunnan lainakanta oli 2 005 euroa asukasta kohti. Kunta on valtakunnan keskiarvoa vähemmän velkaantunut.

Vuoden 2023 talousarviossa on varattu ulkoisiin korkomenoihin 320 000 euroa. Korkotaso on pitkään ollut alhaisella tasolla, mutta korot ovat lähteneet nousuun vuoden 2022 aikana. Talousarviolaskennassa on varauduttu korkotason lievään nousuun. Lainan lyhennykset tulevat olemaan noin 3,3 miljoonaa euroa vuonna 2023.

Rahoituslaskelman mukaan kunnan lainarahan tarve vuonna 2023 on arviolta 4 000 000 euroa.

6.6. Talousarvion käyttötalousosan yhteenveto vuodelle 2023

(sisäiset ja ulkoiset erät)

Toimielin	TP 2021	TA 2022	TA 2023	Muutos %	Osuus käyttö- menoista %
Keskusvaalilautakunta					
Tulot	0	10 000	10 000	0,0	
Menot	0	-30 976	-28 970	-6,5	0 %
Netto	0	-20 976	-18 970		
Tarkastuslautakunta					
Tulot	0	0	0	0,0	
Menot	-33 374	-28 859	-42 359	46,8	0 %
Netto	-33 374	-28 859	-42 359		
Kunnanhallitus					
Tulot	707 411	1 260 900	1 389 100	10,2	
Menot	-3 259 554	-3 613 672	-3 577 294	-1,0	12 %
Netto	-2 552 143	-2 352 772	-2 188 194		
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta					
Tulot	48 921	64 300	140 800	119,0	
Menot	-472 127	-637 135	-1 017 852	59,8	4 %
Netto	-423 206	-572 835	-877 052		
Ympäristö- ja rakennuslautakunta					
Tulot	137 528	149 000	151 600	1,7	
Menot	-303 414	-487 496	-713 687	46,4	2 %
Netto	-165 886	-338 496	-562 087		
*) Perusturvalautakunta / Terveystieteiden lautakunta					
Tulot	0	0	0	0,0	
Menot	-15 752 567	-16 710 600	0	-100,0	0 %
Netto	-15 752 567	-16 710 600	0		
*) Perusturvalautakunta / Sosiaalitoimi					
Tulot	2 335 869	2 083 800	0	-100,0	
Menot	-11 477 622	-13 060 714	0	-100,0	0 %
Netto	-9 141 753	-10 976 914	0		
Sivistyslautakunta					
Tulot	937 266	842 000	854 400	1,5	
Menot	-14 079 566	-15 506 112	-17 106 727	10,3	60 %
Netto	-13 142 300	-14 664 112	-16 252 327		
Tekninen lautakunta					
Tulot	4 896 949	4 909 200	4 862 500	-1,0	
Menot	-5 985 674	-6 619 536	-6 260 111	-5,4	22 %
Netto	-1 088 725	-1 710 336	-1 397 611		
Käyttötalous yhteensä					
Tulot	9 063 944	9 319 200	7 408 400	-20,5	
Menot	-51 363 897	-56 695 100	-28 747 000	-49,3	100 %
Netto	-42 299 954	-47 375 900	-21 338 600		

*) Hyvinvointialueelle siirtyneet

7. KÄYTTÖTALOUS TEHTÄVÄALUEITTAIN

TOIMIELIN: KESKUSVAALILAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VAALIT

Perustehtävä

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien sekä kansanäänestyksen järjestelytehtävät.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Eduskuntavaalit 2023 toteutetaan lakien ja asetusten mukaisesti, oikea-aikaisesti ja asiallisesti	Virheetön, laillinen vaalitulos	Henkilöstöpäällikkö
	Kuntalaisten osallistaminen, aktiivinen ja monipuolinen eduskuntavaalitiedottaminen	Äänestysprosentti on vähintään edellisten eduskuntavaalien tasolla	Henkilöstöpäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

VAALIT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	11 412	10 000	10 000	10 000	10 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-30 540	-30 976	-28 970	-31 300	-31 300
Toimintakate	-19 128	-20 976	-18 970	-21 300	-21 300

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lopen kunnan äänestysprosentti	eduskunta-vaalien 2019 äänestysprosentti 73,1 %	aluevaalien äänestysprosentti 49,6 %	äänestysprosentti vähintään eduskunta-vaalien 2019 tasolla	äänestysprosentti vähintään edellisten vaalien tasolla	äänestysprosentti vähintään edellisten vaalien tasolla

Toiminnalliset muutokset

Eduskuntavaalit toimitetaan 2.4.2023. Vaalien toimittamisessa huomioidaan mahdollisen koronatilanteen vaatimukset.

Vaalien ennakoäänestys toteutetaan 22.–28.3.2023. Ennakoäänestys toteutetaan kunnantalossa sijaitsevan ennakoäänestyspaikan lisäksi myös liikkuvaa äänestyspaikkaa eli kirjastoautoa ja sen kulkureittejä hyödyntäen. Vaalipäivänä äänestys tapahtuu neljällä äänestysalueella: Kirkonkylässä, Läyliäisissä, Topenolla ja Launosissa.

Vuonna 2024 toimitetaan presidentinvaali ja europarlamenttivaalit.
Vuonna 2025 toimitetaan alue- ja kuntavaalit.

TOIMIELIN: TARKASTUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TARKASTUSTOIMI

Perustehtävä

Kuntalain 14. luvussa on määritelty tarkastustoimen tehtävät, joita lautakunta ja tilintarkastaja toteuttavat. Kuntalain (§ 121) mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi kuntalain (§ 121) mukaisesti:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kunta-konsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan talous-suunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Määrärahat ja tuloarviot

TARKASTUSTOIMI	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-24 673	-28 859	-42 359	-28 000	-28 500
Toimintakate	-24 673	-28 859	-42 359	-28 000	-28 500

Toiminnalliset muutokset

Ei toiminnallisia muutoksia.

TOIMIELIN:

KUNNANHALLITUS

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan elinvoimaisuuden takaaminen saamalla väestökehitys toteutumaan ennusteita merkittävästi positiivisempana Kuntamarkkinoinnin tehostaminen ja kehittäminen Toimiva yhteistyö asukas- ja kyläyhdistysten kanssa	Muuttovoitto Markkinointikanavien monipuolisuus, kasvanut ansaittu media, sosiaalisen median kasvanut kattavuus ja verkkosivujen uniikkien kävijöiden määrä Kyläkäräjät kerran vuodessa	Kunnanjohtaja
	Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	Kuntalaiskyselyn yleisarvosana vähintään hyvällä tasolla Kunta saavuttaa vuodelta 2023 vähintään tasapainoisen tilinpäätöksen	Talous- ja hallintojohtaja
	Valokuituyhteyksiä rakentuu kunnan alueelle Kunnan toimiva yhteistyö mm. osuuskuntien kanssa	Toteutuneet valokuituhankkeet	Kunnanjohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuinympäristön Kunnan yleisilmeen virkistäminen, mm. yleinen siisteys, leikkipuistot, kuntoilupisteet kunnossa	Kunnan fyysisesti tai verkossa järjestämien tapahtumien yhteismäärä vähintään vuoden 2022 tasolla Kuntalaiskyselyn tulokset asuinympäristön viihtyisyydestä vähintään hyvällä tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö, Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa	Yrittäjäkyselyn tulokset vähintään edellisen kyselyn tulosten tasolla	Kunnanjohtaja
	Monipuolistuva elinkeinorakenne	Lopella toimivien yritysten määrä kasvaa monipuolisesti	Kunnanjohtaja

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3....3
Kunnan elinvoimaisuuden takaaminen saamalla väestökehitys toteutumaan ennusteita merkittävästi positiivisempana. Toimiva yhteistyö kyläyhdistysten kanssa	Väestön väheneminen on saatava pysähtymään, sillä negatiivinen väestökehitys heikentää kunnan elinvoimaa ja voi vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä esimerkiksi työvoiman saatavuuden ja palveluiden käyttämisen näkökulmista.	+ 2
Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	Tasapaino tukee osaltaan elinkeinoelämää ja kunnan yritysmyönteistä imagoa.	+ 2
Valokuituyhteyksiä rakentuu kunnan alueelle. Kunnan toimiva yhteistyö mm. osuuskuntien kanssa.	Laajat valokuituyhteydet ovat tulevaisuudessa yhä tärkeämmässä roolissa kunnan kehittymisessä entistäkin yrittäjä- ja työntekijäystävällisempään suuntaan. Etätöiden tekemisessä valokuituyhteys voi olla välttämättömyys.	+ 3
Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuin ympäristön.	Viihtyisä asuin ympäristö on vetovoimatekijä, joka osaltaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin mm. työvoiman saatavuuden osalta.	+ 1
Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa.	On tärkeää, että yhteydenpito kunnan ja kunnassa toimivien yritysten välillä on aktiivista ja sujuvaa. Yrittäjien on koettava, että kunta haluaa toiminnallaan edesauttaa yritysten pärjäämistä.	+ 2
Monipuolistuva elinkeinorakenne.	Uudet yritykset ovat tärkeitä työllistämisen ja sitä kautta uusien kuntalaisten saamisen kannalta.	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toimialan määrärahat ja tuloarviot

KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	976 309	1 260 900	1 389 100	1 389 100	1 389 100
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-3 504 204	-3 613 672	-3 577 294	-3 613 067	-3 649 198
Toimintakate	-2 527 894	-2 352 772	-2 188 194	-2 223 967	-2 260 098

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS

TEHTÄVÄALUE: KESKUSHALLINTO

Perustehtävä

Huolehtia osaltaan kunnan kehittämisestä, edunvalvonnasta ja johtamisjärjestelmän toimivuudesta sekä kunnan resursseista, joita tarvitaan kunnan kehittämisessä, viranomaistoimintojen hoidossa ja kunnan palvelutuotannossa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Tarpeisiin mitoitettu julkinen liikenne	Tarkoituksenmukainen julkisen liikenteen tarjonta	Talous- ja hallintojohtaja
	Kunnan yleisilmeen siistiminen ja viihtyisyyden sekä turvallisuuden lisääminen	Kuntalaiskyselyn tulokset viihtyisyydestä hyvällä tasolla	Tekninen johtaja, Kunnanjohtaja
	Kunnan talouden tasapainon ylläpitäminen rahoitusmuutosten jälkeen	Tasapainoinen tilinpäätös	Kunnanjohtaja, Talous- ja hallintojohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Liikuntapaikat, uimarannat, reitistöt ja muut virkistyspaikat pidetään hyvässä kunnossa ja saatuun asiakaspalautteeseen reagoidaan nopeasti	Kuntalaiskyselyn tulokset hyvällä tasolla	Kunnanjohtaja, Hyvinvointi- ja vapaa-aikapääällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Työpaikkaomavaraisuuden paraneminen	Myydään 2–4 yritystonttia vuonna 2023	Kunnanjohtaja
	Lupaprosessin sujuvoittaminen	Yrittäjäkyselyn tulokset hyvällä tasolla Rakennusluville toteutuu käsittelyajaksi yksi (1) kuukausi päätöskelpoisten hakemusten toimittamisesta	Kunnanjohtaja, Tekninen johtaja, Ympäristöpääällikkö, Rakennustarkastaja

Määrärahat ja tuloarviot

KESKUSHALLINTO	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	247 605	339 500	475 500	475 500	475 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-2 446 410	-2 507 900	-2 452 913	-2 477 442	-2 502 217
Toimintakate	-2 198 805	-2 168 400	-1 977 413	-2 001 942	-2 026 717

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	9	9	9	9

Perustetut virat/toimet (9):

Kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja, ICT-erityisasiantuntija, ICT-suunnittelija, ICT-tukihenkilö, taloussuunnittelija, viestintäsuunnittelija, hallintosihteeri, asianhallintasihteeri.

Toiminnalliset muutokset

Joukkoliikenteen tarjonnassa seurataan palvelutarpeita ja kehitetään tarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Vuodelle 2023 ei ole suunnitteilla varsinaisia muutoksia.

Kesätoritoimintaa pyritään kehittämään ja monipuolistamaan asiakaskyselyn tulosten pohjalta. Peruskonsepti on osoittautunut toimivaksi, eikä olennaisia muutoksia ole tulossa.

Silmänkannon ja muiden yritysalueiden markkinointia tehostetaan ja monipuolistetaan aiemmista vuosista, jolloin markkinoinnin pääpaino on ollut omakotitonttimarkkinoinnissa.

Maankäytön palvelualueen muodostamisella pyritään sujuvoittamaan ja tehostamaan lupaprosessia entisestään.

ICT-puolella suurena toiminnallisena asiana perustyön ohessa on PALMU-hankkeen edistäminen. Hanke on Lopen ja Hausjärven kuntien sekä Riihimäen kaupungin yhteinen ICT-palveluiden muutosten hallinnan kehittämishanke. Vastuu hankkeen hallinnoinnista on Lopen kunnalla. Hanke sai valtiovarainministeriön digitalisaation avustuksen kesäkuussa 2022 ja se toteutetaan kesäkuun 2022 ja maaliskuun 2024 välillä. Hankkeen tavoitteena on lisätä kuntien ja kaupungin osaamista ICT-palveluiden vastuiden määrittelyssä sekä palvelun- ja muutoksenhallinnassa.

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS
TEHTÄVÄALUE: HENKILÖSTÖHALLINTO

Perustehtävä

Lopen kunnan keskitettyyn henkilöstöhallintoon ja henkilöstöpolitiikan kehittämiseen sisältyvät keskitetty henkilöstökoulutus, esihenkilötyön tukeminen, yhteistoiminta, työsuojelu, työterveyshuollon ja työkykyasioiden koordinointi, työhyvinvointitoiminta sekä palkkavaraukset.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Palkka- ja henkilöstöhallinnon prosessien sujuvuus ja virheettömyys	Työsopimusten ja palkanmaksun oikeellisuus ja ajantasaisuus	Henkilöstöpäällikkö, Esihenkilöt
	Esihenkilöiden työkykyjohtamisen vahvistaminen sekä korvaavan työn mallin kuvaaminen ja käyttöönotto yhteistyössä työterveyshuollon kanssa	Sairauspoissaolojen määrä edelliseen vuoteen verrattuna Työhyvinvointikyselyn tulokset	Henkilöstöpäällikkö, Esihenkilöt

Määrärahat ja tuloarviot

HENKILÖSTÖHALLINTO	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	-5 834	16 400	8 600	8 600	8 600
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-452 011	-464 936	-455 011	-459 561	-464 157
Toimintakate	-457 845	-448 536	-446 411	-450 961	-455 557
Tp 2021 luvuista vähennetty Työllisyyspalvelut tehtäväalueelle v. 2022 siirtyneen toiminnan osuus					

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	1	2	2	2

Perustetut virat/toimet (2): Henkilöstöpäällikkö, henkilöstösihteeri

Toiminnalliset muutokset

Työterveyshuoltopalvelut ovat siirtyneet Mehiläinen Oy:lle 1.10.2022 alkaen. Toimivan ja sujuvan yhteistyön kehittäminen jatkuu vuonna 2023.

Tehtäväalueelle on perustettu henkilöstösihteerin toimi.

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS

TEHTÄVÄALUE: TYÖLLISYYSPALVELUT

Perustehtävä

Lopen kunnan työllistämistä edistävä toiminta järjestää ja tuottaa sekä koordinoi työllistämisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävää toimintaa kunnan alueella. Erilaisia työllistämisen palveluja ja työtoimintaa pyritään järjestämään asiakkaan tarpeet kartoittaen. Näitä palveluja ovat muun muassa yritysysteistyö, työkokeilu ja palkkatuetty työ.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lopella on maakunnan pienin työttömyysaste	Sijointi työllisyyskatsauksessa (Hämeen ELY-keskus)	Työllisyys-koordinaattori, Kunnanjohtaja
	Vaikeasti työllistettävät saadaan työmarkkinoille tai työllisyys-toimenpiteiden piiriin		
	Työllistämistoimenpiteiden vaikuttavuus kasvaa	Palkkatuella työllistetyt työllistyvät avoimille työmarkkinoille	Työllisyys-koordinaattori
2. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Hyvä yhteistyö yrittäjien kanssa	Yhteistyötilaisuuksien ja yhteydenottojen määrä yrittäjien kanssa	Työllisyys-koordinaattori
	Yrittäjien auttaminen hakemusten täyttämässä (työkokeilu, palkkatuki, yritys-tuki, rekrytointikoulutus)	Myönnettyjen yritystukien, kesätyöllistämisseteleiden ym. määrä	
	Nuoret yrittäjät -koulutustoimintaa jatketaan (rahoitusta yrittäjiltä ja työllisyysdenhoidosta)	Yhteistyö, yrittäjät, koulut, kunta, 4H-yhdistys	Työllisyys-koordinaattori
	Kunnan yksiköiden kanssa aktiivista työllistämistä (palkkatuki, oppisopimus)	Palkkatuella palkattujen määrä sama kuin vuonna 2022	Työllisyys-koordinaattori

TALOUSARVIO 2023

Määrärahat ja tuloarviot

TYÖLLISYYSPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	180 026	165 000	165 000	165 000	165 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-457 122	-482 778	-512 241	-517 363	-522 537
Toimintakate	-277 095	-317 778	-347 241	-352 363	-357 537

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	1	1	1	1

Perustetut virat/toimet (1): Työllisyyskoordinaattori

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Nuorten työpajatoiminta		1 000	1 000	1 000	1 000
Palkkatuella työllistettyjen määrä	33	20	20	20	20

Toiminnalliset muutokset

Vuoden 2023 alusta lukien TYP-asiakkaille tarjottavista sote-palveluista vastaa hyvinvointialue. Hyvinvointialue osallistuu asiakkaan monialaisen palvelutarpeen arviointiin sekä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja toteuttamisen seurantaan. Kunnan suorat vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien työllisyydenhoitoon ja siten työmarkkinatuen kuntaosuuden määrään (ns. sakkomaksut) heikkenevät.

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS

TEHTÄVÄALUE: MAANKÄYTTÖ

Perustehtävä

Huolehtia kunnan alueen suunnitelmallisesta maankäytöstä yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen avulla siten, että kunnan alueen asumisen, yrittämisen, erilaisten palvelutoimintojen ja vapaa-ajan toiminta- ja sijoittumisedellytykset pystytään turvaamaan arvostaen ja huomioiden kunnan luonto- ja kulttuurimaisemalliset arvot.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan kaavoitus on ajan tasalla ja vastaa asumisen tarpeisiin	Ajantasaiset kaavat Kunta myy vähintään 15 omakotitalotonttia	Maankäyttö-päällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Puisto- ja kaava-alueilla toteutetaan hakkuita tarpeen ja tilanteen mukaan	Toteutetut puisto- ja kaava-alueiden hakkuut	Kunnanjohtaja, Maankäyttö-päällikkö
	Kunta huolehtii metsä-omaisuudestaan uuden laadittavan metsäsuunnitelman pohjalta Hakkuut toteutetaan metsälakiin, metsäsuunnitelmaan ja PEFC-sertifioinnin vaatimuksiin perustuen	Metsänhoitotoimenpiteet toteutuneet metsäsuunnitelman mukaisesti Hakkuut toteutettu metsälain, metsäsuunnitelman ja PEFC-sertifioinnin vaatimusten mukaisesti	Kunnanjohtaja, Maankäyttö-päällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kunnan kaavoitus on ajan tasalla ja vastaa yrittämisen tarpeisiin	Ajantasaiset kaavat Kunta myy 2–4 yritystonttia vuonna 2023	Maankäyttö-päällikkö, Kunnanjohtaja

Määrärahat ja tuloarviot

MAANKÄYTTÖ	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	554 513	740 000	740 000	740 000	740 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-148 661	-158 058	-157 129	-158 700	-160 287
Toimintakate	405 851	581 942	582 871	581 300	579 713

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	1	1	1	1

Perustetut virat/toimet (1): Maankäyttöpäällikkö.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Myytyt omakotitalotontit	18	15	15	15	15
Myytyt yritystontit	4	2	2	2	2

Toiminnalliset muutokset

Vuonna 2023 jatketaan vuonna 2019 aloitettua omakotitalotonttien myyntikampanjaa siten, että vuoden 2022 jälkeen vielä myymättä olevat omakotitalotontit maksavat 1 000 euroa kappale niiden aiemmasta hinnasta riippumatta. Hintatarjous ei koske rivitalo- eikä yritystontteja, eikä uusia toteutettavia tonttialueita.

Metsänmyyntiä toteutetaan hyväksytyn uuden metsänhoitosuunnitelman mukaisesti.

TOIMIELIN:

HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Kunnassa kokoonnutaan vähintään kaksi kertaa vuodessa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoyhdistysten ja seurojen kanssa kehittämään toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi	Liikuntasuunnittelija, Nuoriso-ohjaaja, Kulttuurituottaja
	Uusi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta aloittaa toimintansa	Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakuntaan kuuluu nykyinen kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi sekä soten jälkeen kunnan vastuulle jäävät hyvinvoinnin edistämiset tehtävät	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö
		Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta päättää avustusten hakukriteerit	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö, Kulttuurituottaja, Liikuntasuunnittelija, Nuoriso-ohjaaja
		Kunnan tilojen kartoitus käyttöasteen nostamiseksi yhdessä teknisen toimen ja sivistystoimen kanssa	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö, Kulttuurituottaja, Liikuntasuunnittelija, Nuoriso-ohjaaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuin- ympäristön	Kunnan fyysisesti tai verkossa järjestettävien tapahtumien yhteismäärä vähintään vuoden 2022 tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3....3
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoimenpiteet vaikuttavat yritysten työntekijöiden hyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitoon.	+ 3
Uusi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta aloittaa toimintansa	Uuden hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialan toiminnan muotoutuessa voidaan paremmin hahmottaa toiminnan aktiivisia yritysvaikutuksia. Yritysvaikutuksia varmasti on.	+ 2
Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuin ympäristön	Viihtyisä ja vireä asuin ympäristö on vetovoimatekijä, joka osaltaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin mm. työvoiman saatavuuden osalta.	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toimialan määrärahat ja tuloarviot

HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	34 795	64 300	140 800	140 800	140 800
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-522 632	-637 135	-1 017 852	-1 028 031	-1 038 311
Toimintakate	-487 837	-572 835	-877 052	-887 231	-897 511

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: HYVINVOINTI

Perustehtävä

Huolehtia osaltaan kunnan hyvinvointitehtävistä ja kuntalaisten hyvinvoinnin tukemisesta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen	Kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on hyväksytty valtuustossa	Hyvinvointi- ja vapaa-aika-päällikkö
	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö Lopen kunnassa, tavoitteena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosan eli HYTE-kertoimen kasvu	HYTE-kertoimen kasvu	Hyvinvointi- ja vapaa-aika-päällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

HYVINVOINTI	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	0	0	41 500	41 500	41 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	0	0	-205 054	-207 105	-209 176
Toimintakate	0	0	-163 554	-165 605	-167 676

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	–	1	1	1

Perustetut virat/toimet: Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö.

Toiminnalliset muutokset

Tehtäväalue on uusi ja se sisältää hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialan hallinnon, vammaisneuvoston, vanhusneuvoston, sekä kotoutumisen edistämisen ja maahanmuuton palvelut.

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KULTTUURIPALVELUT

Perustehtävä

Laissa kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä. Kunnan kulttuuripalvelut luo puitteet kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle yhdessä eri toimijatahojen kanssa, ensisijaisesti paikallisten yhdistysten ja yksittäisten taiteilijoiden kanssa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempi arki, kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen	Toimiva yhteistyö kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa	Asiakaspalaute tapahtumista erilaisin kyselyin esim. Happy or Not -laitteen avulla Tapahtumien määrä: niihin osallistuneet / käytetyt eurot / vuosi Vastikkeelliset avustukset: hakijoiden määrä / eurot / tehdyt toimenpiteet	Kulttuuri-tuottaja
	Lasten ja nuorten kulttuuriin panostaminen	Paikallisten, seudullisten ja maakunnallisten yhteistyömahdollisuuksien hyödyntäminen / UNICEF Lapsiystävällinen kunta -malli	Kulttuuri-tuottaja, Nuoriso-ohjaaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Osallisuusohjelman suunnittelu yhdessä sidosryhmien kanssa	Valmis toimintasuunnitelma	Kulttuuri-tuottaja
	Kesätorikäytännön kehittäminen mm. ohjelmatarjontaa monipuolistamalla ja panostamalla esiintyjiin aikaisempaa enemmän	Ohjelmatarjonnan laajuus määrällisesti koronaa edistävän ajan tasolle Kesätorin asiakaspalautekyselyn tulokset hyvällä tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö, Kulttuuri-tuottaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten yritysten hyödyntäminen ja yhteistyö tapahtumatuotannossa	2–3 tapahtumaa yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa / vaikuttavuuden arviointi	Kulttuuri-tuottaja

Määrärahat ja tuloarviot

KULTTUURIPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	11 500	13 500	13 500	13 500	13 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0		0
Toimintamenot	-128 818	-153 328	-225 260	-227 513	-229 788
Toimintakate	-117 318	-139 828	-211 760	-214 013	-216 288

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	1	0,60	0,60	0,60

Perustetut virat/toimet: Kulttuurituottaja (60 %).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toteutetut aikuisille suunnatut konsertit/kulttuuritapahtumat	60	68	65	65	65
Toteutetut lapsille suunnatut konsertit/kulttuuritapahtumat	10	13	12	12	12
Vastikkeellisten avustusten hakijat	15	17	15	17	17

Toiminnalliset muutokset

Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön virka muuttuu kulttuurituottajan toimeksi. Kulttuurituottaja vastaa kunnan kulttuuritoiminnasta, tapahtumatuotannosta ja tilaisuuksista.

Kesätoritoiminnan koordinointi ja järjestämisvastuu on siirretty keskushallinnosta kulttuuripalvelujen tehtäväalueelle.

Vastikkeellisiin avustuksiin on siirretty Lopen opistolta kulttuuripalveluihin kuuluvien avustusten osuudet ja lisäksi yhdistyksille ja muille toimijatahoille myönnettävien avustusten määrää on tarkennettu.

Talousarviossa 2023 on varattu määräraha Lopen historia 2 -teoksen valmisteluun.

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: LIIKUNTAPALVELUT

Perustehtävä

Edellytysten luominen kuntalaisten liikunnalle. Kehittää toimivia yhteistyöverkkoja sekä terveyttä edistävää liikuntaa huomioon ottaen kaikki ikäryhmät ja myös erityisryhmien liikunta. Tehtäväalue sisältää määrärahat liikuntatoiminnalle, liikuntasalitoiminnalle sekä ulkoilureitistöjen ylläpitoon.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Liikuntapalvelut mahdollistaa omaehtoisen liikunnan, joko järjestämällä itse toimintaa tai tarjoamalla puitteet	Liikuntasalien käyttöaste: tunnit, käyttäjäryhmät / viikko ja osallistujamäärät / vuosi Tekonurmikentän ja yleisurheilukentän käyttöaste: tunnit, käyttäjäryhmät / viikko ja osallistujamäärät / vuosi Kuntosalikorttien määrä / vuosi Liikuntatoimen omat ryhmät: ryhmien määrä ja kokoontumiskerrat / keskiarvo kävijöistä / vuosi	Liikunta-suunnittelija
	Liikuntapalvelut ylläpitää ulkoilureitistöjä vähintään nykyisellä tasolla	Huoltosopimukset ja huolto-ohjelmat pidetään päivitettyinä Luontokohteiden kävijämäärä / vuosi	Liikunnan-ohjaaja
	Lisätään reitistöjen ja vesistöjen virkistyskäyttöä ja tunnettuutta markkinoimalla	Markkinointitoimenpiteet: tiedotteet ja tapahtumiin osallistuminen	Liikunnan-ohjaaja
	Liikuntapalvelut kerää kuntalaisten palautteita ja kehittää toimintaa niiden perusteella	Asiakaspalautekysely tehdään kerran vuodessa Tapahtumakohtainen palaute	Liikunta-suunnittelija
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen yhteistyössä paikallisten liikunta-yhdistysten kanssa	Yhteisiä tapahtumia vähintään 3 kpl / vuosi ja tilaisuuksia 1–2 kpl / vuosi	Liikunta-suunnittelija

Määrärahat ja tuloarviot

LIIKUNTAPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	22 687	38 300	48 300	48 300	48 300
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-235 319	-222 537	-300 118	-303 119	-306 150
Toimintakate	-212 632	-184 237	-251 818	-254 819	-257 850

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	2	2	2	2

Perustetut virat/toimet (2): Liikuntasuunnittelija, liikunnanohjaaja.

Mittarit ja tunnusluvut

Iltaikäyttöaste	Varatut iltatunnit / viikko				
Liikuntatilojen ja -paikkojen iltakäyttöaste	Käyttötunnit 100 % arki-ilta + vki	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Elmolan liikuntasali	28 h + 27 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	24 h + 16 h / vko**
Uusi liikuntahalli					
Loppisali	22,5 h / vko*	12 h / vko*	15 h / vko	15 h / vko	15 h / vko
Launosten liikuntasali	26,5 h + 25 h / vko	17,5 h + 6 h / vko	20 h + 6 h / vko	20 h + 6 h / vko	20 h + 6 h / vko
Läyliäisten liikuntasali	26,5 h + 25 h / vko	18 h + 4 h / vko	20 h + 5 h / vko	20 h + 5 h / vko	20 h + 5 h / vko
Yleisurheilukenttä	25 h + 24 h / vko	4,5 h + 0 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko
Tekonurmi	25 h + 24 h / vko	6 h + 1,5 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko

*Loppisaliin ei oteta vakiovuoroja pe–su, varattu tapahtumiin.

** Elmola on lauantaisin pääsääntöisesti varattu tapahtumiin.

Kävijämäärät	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Elmolan liikuntasalin käyttäjät	7 810	21 000	21 000	15 000	15 000
Uusi liikuntahalli				20 000	20 000
Launosten liikuntasalin käyttäjät	1 914	7 000	7 000	7 000	7 000
Läyliäisten liikuntasalin käyttäjät	1 625	7 000	7 000	7 000	7 000
Loppisalin käyttäjät	1 462	7 000	7 000	7 000	7 000
Kuntosalikortit	87	450	450	450	450
Kuntoliikuntaryhmät	10	10	10	10	10
Nuorten liikuntaryhmät	2	2	2	2	2

Toiminnalliset muutokset

Kesälomakaudeksi 2023 liikuntatoimelle palkataan kesätyöntekijä/harjoittelija aktivoimaan kuntalaisia liikkumisessa hyödyntäen Lopen urheilupaikkojen mm. urheilukentän käyttöä.

Poronpolku-tapahtumaan palkataan bussioppaiksi 4–6 nuorta.

Liikuntatilojen sähköinen varausjärjestelmä hankitaan ja otetaan käyttöön.

Hausjärven kanssa toteutetaan liikuntaneuvonnan yhteishanke, jolla edistetään liikunnallisia elämäntapoja.

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: NUORISOPALVELUT

Perustehtävä

Lasten ja nuorten tasa-arvoisen vapaa-ajan kehittäminen sekä kasvun ja osallisuuden tukeminen. Tehtäväalue sisältää määrärahat kunnan nuorisotyöhön, kerhotoimintaan ja nuorisotyön ostopalveluihin (etsivä nuorisotyö ja Ohjaamo).

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Monipuolinen kouluyhteistyö	Kouluyhteistyö yläkoululla ja alakouluilla; määrä / viikko Osallistava / ohjattu toiminta; määrä / tarkoitus	Nuoriso-ohjaaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Osallistavat vapaa-ajan toiminnot	Nuorisotilatoiminta; kävijämäärät Tapahtumat/retket; osallistujamäärät Kerhotoiminta; ryhmät/osallistujamäärät Nuorisovaltuusto; kokouskerrat/aloitteet, osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin tilaisuuksiin Asiakaspalaute	Nuoriso-ohjaaja

Määrärahat ja tuloarviot

NUORISOPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	608	12 500	37 500	37 500	37 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-158 495	-261 270	-287 420	-290 294	-293 197
Toimintakate	-157 887	-248 770	-249 920	-252 794	-255 697

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	3	3	3	3

Perustetut virat/toimet (3): Nuoriso-ohjaaja (2), vapaa-aikaohjaaja.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Nuorisotilojen käyttäjät yhteensä	5 000	6 500	6 500	6 500	6 500
Kuntalan nuorisotilan käyttäjät	3 500	4 500	4 500	4 500	4 500
Launosten nuorisotilan käyttäjät	800	1 000	1 000	1 000	1 000
Läyliäisten nuorisotilan käyttäjät	700	1 000	1 000	1 000	1 000

Toiminnalliset muutokset

Lopen harrastamisen malli -hankkeen koordinointi on siirretty perusopetuksen tehtäväalueelta nuorisopalveluiden tehtäväalueelle.

TOIMIELIN: YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Toteutetaan kiinteistö-kartoitus (kartoitetaan luvanvaraisten rakennusten ja rakennelmien määrä sekä kiinteistöveron määräytymisperusteiden oikeellisuus) kunnan kiinteistöveroperusteiden tarkistamiseksi	Kunnan kiinteistöverotuksen perusteena olevien tietojen täsmentyminen Kiinteistöverojen määrä	Rakennus-tarkastaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tukee vesienhoitoa ja osallistuu vesienhoito-tahojen toimintaan Vesistöjen tila kehittyy myönteiseen suuntaan	Loppijärven lisätutkimukset jatkuvat Loppijärven tutkimusten valmistuneet raportit on käsitelty ympäristö- ja rakennuslautakunnassa ja toimenpiteistä on tehty suunnitelma Lopen järvikalojen Hg-pitoisuuksia tutkitaan Viranhaltijat osallistuvat vesienhoitoon liittyviin koulutuksiin	Ympäristö-päällikkö
	Rakennetun ympäristön tila siistiytyy	Vuosittaisia siisteyskierroksia on jatkettu ja havaituista puutteista annettu siivous-/korjauskehotukset	Ympäristö-päällikkö, Rakennus-tarkastaja

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3....3
Rakennetun ympäristön tila siistiytyy	Siivous-/korjauskehotusten myötä yleinen maisemakuva siistiytyy ja houkuttelee mahdollisia uusia yrittäjiä ja asukkaita	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosikatsausten yhteydessä.

Toimialan määrärahat ja tuloarviot

YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	234 782	149 000	151 600	160 600	160 600
Valmistus omaan käyttöön	14 037	0	0	0	0
Toimintamenot	-341 961	-487 497	-713 687	-720 824	-728 032
Toimintakate	-93 142	-338 497	-562 087	-560 224	-567 432

TOIMIELIN: YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: RAKENNUSVALVONTA

Perustehtävä

Rakentamisen ohjaaminen siten, että saavutetaan mahdollisimman onnistunut rakennushanke käyttäjän ja ympäristön näkökulmasta sekä rakentaminen toteutuu näitä koskevan lainsäädännön, määräysten, kaavoituksen ja asiakkaiden tasapuolisen kohtelun vaatimusten mukaisesti.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kiinteistöverotietojen käsittely- ja laadunvarmistustyötä jatketaan palveluntarjoajan kanssa	Rekisteripäivityksestä ja DVV-siirrosta saatava data-aineisto	Rakennustarkastaja
	Suoritetaan rekisteripäivitys ja DVV-siirto kerätyistä tiedoista	Tavoitteena rekisteröidä mahdollisimman paljon kohteita kiinteistöveron määräytymisen perusteiksi	
	Rakennuslupien käsittelyaikojen nopeuttaminen ja asiakaspalvelukokemuksien parantaminen	Rakennusluville toteutuu käsittelyajaksi yksi (1) kuukausi päätöskelpoisten hakemusten toimittamisesta	Rakennustarkastaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Rakennusjärjestyksen päivittäminen	Päivitetty rakennusjärjestys on valmis ja käyttöön otettu	Rakennustarkastaja

Määrärahat ja tuloarviot

RAKENNUSVALVONTA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	191 294	114 000	105 000	114 000	114 000
Valmistus omaan käyttöön	14 037	0	0	0	0
Toimintamenot	-221 797	-275 569	-389 073	-392 964	-396 893
Toimintakate	-16 466	-161 569	-284 073	-278 964	-282 893

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	3	4	4	5
Määräaikaiset	1	1	1	0

Perustetut virat/toimet (4): Rakennustarkastaja, palvelusihteeri, tarkastusinsinööri (20 %), LVI-tarkastaja. Määräaikainen (1): Va. rakennustarkastaja / rakennetun ympäristön tarkastaja (= kiinteistötarkastaja).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennusluvut	112	110	110	110	110
Lisätoimenpide (aiemmin oma lupa)		15	15	15	15
• omakotitalot	24	15	15	15	15
- asemakaava-alueet	17	10	10	10	10
- muut alueet	7	5	5	5	5
• loma-asunnot	17	16	16	16	16
- ranta-asemakaava-alueet	5	6	6	6	6
- muut alueet	12	10	10	10	10
Toimenpideluvat	47	40	40	40	40
Toimenpideilmoitukset	26	40	40	40	40
Poikkeamispäätökset	20	15	15	15	15
Suunnittelutarveratkaisut		2	2	2	2
Muut luvat ja päätökset, (jatkoajat, työnjohtajat ym.)	294	140	140	140	140

Toiminnalliset muutokset

Ei toiminnallisia muutoksia.

TOIMIELIN: YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: YMPÄRISTÖNSUOJELU

Perustehtävä

Hoitaa ne tehtävät, jotka laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (6 §) on asetettu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ohjeistuksen ja verkkosivujen päivittäminen	Ympäristönsuojelun lupamenettelyihin ja jätehuoltoon liittyvien ohjeiden päivittämistä jatketaan	Ympäristöpäällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa			
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen	Ajantasaiset ympäristönsuojelumääräykset käytössä	Ympäristöpäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

YMPÄRISTÖNSUOJELU	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	43 488	35 000	46 600	46 600	46 600
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-120 163	-211 928	-324 614	-327 860	-331 139
Toimintakate	-76 675	-176 928	-278 014	-281 260	-284 539

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	3	3	3	3

Perustetut virat/toimet (3): Ympäristöpäällikkö, ympäristösuunnittelija, palvelusihteeri (60 %).

Toiminnalliset muutokset

Hyvinvointialueiden aloittaessa ympäristöterveydenhuollon järjestäminen jää kunnan tehtäväksi. Ympäristöterveydenhuolto sisältyy ympäristönsuojelun tehtäväalueelle.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA
TALOUSARVIO 2023
Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ikäluokkien pienentymiseen varautuminen: Toimenpideehdotukset on viety eteenpäin jatkuvan ja ajantasaisen arvioinnin mukaisella aikataululla	Toimenpiteiden valmiusaste: tehty / kesken / aloittamatta	Sivistysjohtaja, Rehtorit
	Lasten oikeuksien ja osallisuuden vahvistaminen kunnan sivistyspalveluissa	UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallissa sovitut toimenpiteet tehty sivistyspalveluissa vuoden 2023 osalta	Sivistysjohtaja, Varhaiskasvatuspäällikkö/koordinaattori, Rehtorit, Päiväkodin johtajat, Kirjastotoimenjohtaja, Lopen opiston rehtori

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella sitovilla tavoitteilla ei ole yritysvaikutuksia.

Toimialan määrärahat ja tuloarviot

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 080 542	842 000	854 400	854 400	854 400
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-14 928 793	-15 506 113	-17 106 727	-17 252 567	-17 446 477
Toimintakate	-13 848 251	-14 664 113	-16 252 327	-16 398 167	-16 592 077

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: SIVISTYSTOIMIALAN HALLINTOPALVELUT

Perustehtävä

Toimivien hallinnon palveluiden järjestäminen sivistyspalveluiden tueksi ja kehittämisedellytysten luomiseksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Sivistystoimialan hallintopalveluiden prosessien kehittäminen	Sivistystoimialan tukipalveluiden sekä sähköisten palveluiden kehittäminen Asiakaspalaute	Sivistysjohtaja

Määrärahat ja tuloarviot

SIVISTYSTOIMIALAN HALLINTO-PALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	70 884	45 000	55 100	55 100	55 100
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-387 913	-304 866	-407 509	-411 584	-415 700
Toimintakate	-317 029	-259 866	-352 409	-356 484	-360 600

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	2,4	2,4	2,4	2,4

Perustetut virat/toimet (2,4): Sivistysjohtaja, hallintosuunnittelija, palvelusihteeri (0,4).

Toiminnalliset muutokset

Digitalisaation kehittämisen määrärahat lisätty talousarvioon (30 000 euroa).

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VARHAISKASVATUS

Perustehtävä

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lasten suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa lapsen etu on ensisijaisesti huomioitava asia yksittäisen lapsen sekä lapsiryhmän kannalta. Lapsen edun lisäksi korostuu lapsen oikeus leikkiin sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi.

TALOUSARVIO 2023**Toiminnalliset tavoitteet**

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Varhaiskasvatussuunnitelman haltuunotto ja juurruttaminen	Tiimiarviointit, henkilöstö	Varhaiskasvatus-päällikkö, Päiväkodin johtajat
	Digitaalisen osaamisen vahvistaminen	Henkilöstön koulutukset Henkilöstön itsearviointi	Varhaiskasvatus-päällikkö, Päiväkodin johtajat
	Uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto	Varhaiskasvatusten esihenkilöiden ja palvelusihteerin arviointi	Varhaiskasvatus-päällikkö
	UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelman toteuttaminen	Lapsiystävällinen kunta -mallin omat mittarit	Varhaiskasvatus-päällikkö, Päiväkodin johtajat

Määrärahat ja tuloarviot

VARHAISKASVATUS	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	413 053	264 900	275 500	275 500	275 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-3 979 287	-3 967 211	-4 311 165	-4 354 277	-4 397 819
Toimintakate	-3 566 234	-3 702 311	-4 035 665	-4 078 777	-4 122 319

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	66	66	64	64

Perustetut virat/toimet (66+2):

Varhaiskasvatuspäällikkö (1), varhaiskasvatuksen palvelusihteerit (0,6), päiväkodin johtaja (3), varhaiskasvatuksen erityisopettaja (2), varhaiskasvatuksen opettaja / sosionomi (19), varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (26), varhaiskasvatuksen resurssihoitaja (3), erityisavustaja (4), ryhmäavustaja (4), perhepäivähoitaja (3), lapsi- ja perheohjaaja (1). Lisäksi kaksi täyttämätöntä toimea (2).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Varhaiskasvatuksen piirissä, kpl 31.12. / alle 3-vuotiaat	62	50	55	52	50
Varhaiskasvatuksen piirissä, % 31.12. / alle 3-vuotiaista	36	41	49	48	41
Varhaiskasvatuksen piirissä, kpl 31.12. / 3–5-vuotiaat	178	164	139	145	140
Varhaiskasvatuksen piirissä, % 31.12. / 3–5-vuotiaista	91	89	90	90	90
Päiväkotihoidon, hoitopäivän hinta	54	50	52	52	55
Perhepäivähoito, hoitopäivän hinta	68	60	60	60	60
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa, kpl 31.12.	16	15	10	10	10
Kotihoidontuen saajia (sis. Loppi-lisän), kpl 31.12.	61, lapsia 78	50, lapsia 75	60, lapsia 75	55, lapsia 65	55, lapsia 65

Toiminnalliset muutokset

Resurssilastenhoitajan vakanssin lisääminen 1.1.2023 alkaen haasteellisesta sijaistilanteesta johtuen. Lisäys palkkamenoihin + 38 000 euroa on huomioitu talousarviossa.

Kirkonkylän alueen lisäryhmän henkilöstökuluihin lisäys palkkamenoihin + 68 100 euroa on huomioitu talousarviossa.

Kaikkien päiväkotien pesulapalveluiden ulkoistaminen terveystarkastajan toimenpidesuosituksen mukaisesti 1.8.2023 alkaen, jolloin ryhmäavustajien työtehtävät voidaan kohdentaa lapsiryhmiin tukea tarvitsevien lasten avustajiksi. Arvio kustannuksista ajalle 1.8.–31.12.2023 + 4 000 euroa. Lisäksi vaatteiston määrärahaan lisätään raha liinavaatteiden hankintaa varten kertaluontoisesti + 6 000 euroa on huomioitu talousarviossa.

Varhaiskasvatustilain (540/2018) mukaisesti varhaiskasvatuksen opettajien / sosionomien määrää tulee lisätä niin, että vuonna 2030 päiväkodeissa vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saaminen avoimiin vakansseihin on ollut haastavaa ja siihen on auttanut vuonna 2022 käytössä ollut rekrytointilisä. Käytössä on ollut rekrytointilisä vakinaisiin varhaiskasvatuksen opettajan vakansseihin 200 € kuukaudessa kuuden kuukauden ajan. Lisäys vuodelle 2023 henkilöstömenoihin + 3 600 euroa (+ sivukulut).

Varhaiskasvatuksen vakinaiselle ja yli 6 kk:n sijaisuuksissa toimivalle henkilöstölle on ehdotettu henkilöstöjärjestöjen toimesta erillistä vaaterahaa 100 euroa / henkilö. Tästä tulee lisäystä käyttömenoihin vuodelle 2023 + 7 500 euroa.

Lisäryhmän perustaminen Päiväkoti Pellavaan 1.1.–31.7.2023. Lasten varhaiskasvatushakemuksia on alkuvuodelle 2023 jo 13 (tilanne 9.9.). Muissa kunnan päiväkodeissa ei ole mahdollisuutta lisätä ryhmää ja päiväkotien sekä perhepäivähoitajien ryhmät ovat alkuvuonna yksittäisiä paikkoja lukuun ottamatta täynnä. Lisäryhmällä varmistetaan se, että kunnassa on tarjota kevään aikana varhaiskasvatukseen hakeville lapsille varhaiskasvatuspaikka. Henkilöstön palkkamenoihin (yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi lastenhoitajaa) lisäys ajalle 1.1.–31.7.2023 on + 50 630 (+ sivukulut).

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: ESIOPETUS

Perustehtävä

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä.

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan. Esiopetus edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla lasta vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Esiopetusta suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sillä on suuri merkitys lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

TALOUSARVIO 2023**Toiminnalliset tavoitteet**

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Esiopetussuunnitelman haltuunotto ja juurruttaminen	Tiimiarviointit, henkilöstö	Varhaiskasvatuspäällikkö, Päiväkodin johtajat

Määrärahat ja tuloarviot

ESIOPETUS	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-484 645	-473 351	-495 887	-500 846	-505 854
Toimintakate	-484 645	-473 351	-495 887	-500 846	-505 854

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	5	6	5	5

Perustetut virat/toimet: Varhaiskasvatuksen opettaja (6).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Esiopetukseen osallistuvia lapsia, henkilöä	64	65	81	52	59
Esiopetukseen osallistuvia lapsia % 6-vuotiaista	100	100	100	100	100
Esiopetusoppilaat, Kirkonkylä	21	21	31	23	21
Esiopetusoppilaat, Launonen	28	28	38	15	12
Esiopetusoppilaat, Läyliäinen	15	16	12	9	18
Esiopetusoppilaat, Länsi-Loppi	0	0	0	3	4
Esiopetusoppilaat, Pilpala	0	0	0	2	4
Esiopetuspäiviä vuoden aikana	189	189	189	189	189

Toiminnalliset muutokset

Ei toiminnallisia muutoksia.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: PERUSOPETUS

Perustehtävä

Lopen kunnan perusopetus antaa oppilaille hyvät perustiedot ja -taidot. Perusopetus tukee oppilaan kokonaispersoonallisuuden, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, kasvattaa vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä luo valmiuksia itsensä jatkuvaan kehittämiseen, oppimaan oppimisen taitoihin ja jatko-opintoihin. Yhtenäiskoulussa järjestetään joustavaa perusopetusta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Yhteisöllisyyden vahvistaminen	Verso-toiminta kaikilla kouluilla	Rehtorit
	Kodin ja koulun yhteistyö ja asiakastyytyväisyys (huoltaja) lisääntyä	Perusopetuksen oppilaiden huoltajille suunnattu huoltajakyselyssä 80 % tyytyväisiä	Sivistysjohtaja, Rehtorit
	Koululaisten hyvinvoinnin lisääminen	Move!-testissä oppilaiden suoritukset parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna	Sivistysjohtaja, rehtorit
	Liikenneturvallisuuden edistäminen	1.–3. lk oppilaista 80 % suorittanut pyöräilymerkin	Sivistysjohtaja, rehtorit
	Koulupudokkaiden tukeminen	100 % saa perusopetuksen päättötodistuksen	Sivistysjohtaja, rehtorit
	UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toteuttaminen	Lapsiystävällinen kunta -mallin omat mittarit	Sivistysjohtaja, rehtorit
	Virkistävää vapaa-aikaa	Koulun kerhotoiminnan kehittäminen Jokaisella alakoululla toimii vähintään yksi kerho	Sivistysjohtaja, rehtorit
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Yrittäjyyskasvatus	Yrityskylävierailut 6. lk ja 8. lk Osallistutaan työelämämessuille	Sivistysjohtaja, Rehtorit

Määrärahat ja tuloarviot

PERUSOPETUS	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	490 455	422 900	422 900	422 900	422 900
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-8 377 960	-8 870 517	-9 903 488	-9 977 873	-10 099 613
Toimintakate	-7 887 505	-8 447 617	-9 480 588	-9 554 973	-9 676 713

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	97	93,5	93,5	93,5
Määräaikaiset	6	9	9	9

Perustetut virat/toimet (93,5): Rehtori, lehtori (19), erityisluokanopettaja (11), erityisopettaja (4,5), luokanopettaja (27), tuntiopettaja (12), koulunkäynninohjaaja (25), opinto-ohjaaja (1), nuoriso-ohjaaja (1), asiakaspalvelusihteeri (1), koulusihteeri (1). HUOM! 9 virkaa täyttämättä.

Määräajaksi täytetyt virat/toimet (9): Tuntiopettaja (7), opinto-ohjaaja (1), koulunkäynninohjaaja (1).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Oppilasmäärät:					
Joentaan koulu	41	41	37	35	33
Kormun koulu	50	50	57	58	63
Launosten koulu	121	129	112	111	108
Länsi-Lopen koulu	24	24	24	28	27
Läyliäisten koulu	151	156	136	122	116
Pilpalan koulu	18	18	11	10	14
Lopen yhtenäiskoulu	473	474	488	448	432
Yhteensä	878	892	865	812	793

Toiminnalliset muutokset

Talousarviossa on huomioitu:

Lisätään uusi erityisopettajan virka esityksen mukaisesti 1.1.2023 alkaen, jolloin kaikilla kasvatus-alueilla kiertävä erityisopettaja (60 000 euroa).

Kormun koulun oppilasmäärän kasvusta johtuen kouluun lisätään neljäs opettaja 1.1.2023 alkaen (50 000 euroa).

Lisätään koulupudokkaiden (10–20 oppilasta) opettaja (erityisopettaja) 1.1.2023 alkaen (50 000 euroa).

Iso 7. luokka jaettu syksyllä 2022 useampaan perusopetusryhmään, jaot jatkuvat syksyllä 8. vuosiluokalla (75 000 euroa).

Koulunkäynninohjaajan (31 t/vk) määräaikainen toimi ajalle 1.1.2023–31.12.2023 Lopen yhtenäiskoululle (noin 28 000 euroa).

Kouluikäisten tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen Lopen malli valmistellaan alkuvuoden aikana uudelleen siten, että toiminta voidaan käynnistää syyslukukaudella 2023. Valmistelussa otetaan huomioon mallin käytännön toimivuus sekä pitkäjänteisyys. Vuodelle 2023 rahaa on varattu yhteensä 35 000 euroa.

Oppilaskohtaista määrärahaa nostetaan ja se on vuosiluokkien 1–6 yleisopetuksessa 265 euroa ja pienluokkaopetuksessa 290 euroa sekä vuosiluokkien 7–9 yleisopetuksessa 313 euroa ja pienluokka-, jopo- ja valmistavassa opetuksessa 338 euroa.

Lisätään määrärahaa oppilaiden kuljetuskustannuksiin: koulujen väliset kilpailut (yleisurheilu ja salibandy), yrityskylävierailut, tulevien 7. luokkalaisten tutustumispäivä, uimaopetus.

Luokkien esitysteknologian uudistaminen käynnistetään (15 000 euroa).

Vuosiluokkien 1–3 oppilaille hankitaan päätelaitteita vuoden 2023 aikana.

Oppilashuoltohenkilöstö (kuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, psykologi) siirtyvät hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: LUKIO

Perustehtävä

Tuottaa opiskelijoille niin hyvä pohjakoulutus, että he menestyvät ylioppilaskirjoituksissa ja saavat hyvät jatko-opintovalmiudet.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lukiolaiset ovat tyytyväisiä koulutukseensa	Palautekyselyn tulokset hyvällä tasolla	Rehtori
	Opiskelijat suorittavat yo-tutkinnon tavoiteajassaan	Uusien ylioppilaiden lukumäärä kaikki aineet kirjoittaneista	Rehtori

Määrärahat ja tuloarviot

LUKIO	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	24 586	5 100	5 100	5 100	5 100
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-766 161	-848 529	-916 444	-925 608	-934 865
Toimintakate	-741 575	-843 429	-911 344	-920 508	-929 765

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	9	8,5	8,5	8,5

Perustetut virat/toimet (8,5): Lehtori (8), erityisopettaja (0,5).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lukio-opiskelijat yhteensä (31.12.)	71	80	80	80	80
Ylioppilaat	30	15	36	17	21

Toiminnalliset muutokset

Laajennetun oppivelvollisuuden / toisen asteen maksuttoman opetuksen kulut vuodelle 2023 lisätty talousarvioon (29 800 euroa).

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Perustehtävä

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lähtökohtana on tarjota lapsille turvallinen kasvu ympäristö koulupäivää ennen ja sen jälkeen, tukea lapsen kasvua ja kehitystä, luoda perustaa hyvälle vapaa-ajan-viettotavoille ja auttaa perheitä kasvatustehtävän toteuttamisessa. Lisäksi toiminnan tarkoituksena on lapsen valvomattomaan ajankäyttöön liittyvien riskitekijöiden sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja pyrkimys edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa.

TALOUSARVIO 2023**Toiminnalliset tavoitteet**

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lapsen osallisuuden mahdollistaminen ja vahvistaminen toiminnassa	Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuville lapsille tehdään arviointikysely syksyllä 2023	Päiväkodin johtajat, Varhaiskasvatus-päällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	44 432	44 000	44 000	44 000	44 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-212 501	-232 887	-247 503	-249 978	-252 478
Toimintakate	-168 068	-188 887	-203 503	-205 978	-208 478

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntien määrä	4 131	4 200	3 800	3 800	3800
Aamupäivätoimintaan osallistuvien lasten lukumäärä	43	45	40	40	40
Iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten lukumäärä	70	65	60	60	60

Toiminnalliset muutokset

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa toteutetaan kaikkien koulujen yhteydessä aiempien päätösten mukaisesti. Toiminnan järjestämisen vähimmäisryhmäkoko on seitsemän (7) oppilasta.

Lukuvuodelle 2022–2023 on Kirkonkylän, Launosten ja Lyyliäisten alueella järjestettävään koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan rekrytoitu yhteensä viisi (5) iltapäivätoiminnan ohjaajaa (22,5 t/viikko) ajalle 10.8.2022–2.6.2023. Lisäksi Launosten alueelle lisätään yhden määräaikaisten aamu- ja iltapäivä-ohjaajan toimi ajalle 10.8.2022–2.6.2023, mahdollisen lisäryhmän tarpeeseen. Lisäys palkkamenoihin + 14 800 euroa (+ sivukulut).

Kevään 2023 koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan haun jälkeen arvioidaan lukuvuodelle 2023–2024 tarve osa-aikaisten iltapäivätoiminnan ohjaajien rekrytoinnin osalta.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KANSALAIPOISTO

Perustehtävä

Lopen opisto on monipalveluopisto, jonka tehtävänä on kunnan ainoana aikuisoppilaitoksena järjestää kaikille avointa, laadukasta ja monipuolista opetusta elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa ja erilaisille kohderyhmille. Lopen opisto järjestää myös alle 16-vuotiaille opetusta kuvataiteessa ja musiikissa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Arjen taitojen koulutusta on kurssitarjonnassa	Opisto järjestää monipuolisesti erilaisia arkielämän taitojen kehittämiseen liittyviä kursseja	Opiston rehtori
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kurssitarjontaa on eri ainealueilta joko lyhytkursseina tai koko lukuvuoden kursseina	Mahdollisimman moni kurssi toteutuu eli yksittäiselle kurssille ilmoittautuu vähintään kuusi opiskelijaa viikkoa ennen ko. kurssin alkamista	Opiston rehtori
	Kursseja suunnitellaan pidettäväksi eri puolilla kuntaa	Kursseja järjestetään vähintään kolmessa eri kylässä kirkonkylän lisäksi	Opiston rehtori
	Yhteistyö kirjaston kanssa jatkuu	Kirjailijavierailuiden järjestäminen yhteistyössä kirjaston kanssa	Opiston rehtori
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Terveystta ja hyvinvointia ylläpitäviä kursseja on tarjolla	Kurssien toteutuminen	Opiston rehtori

Määrärahat ja tuloarviot

KANSALAIPOISTO	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	22 306	44 600	36 100	36 100	36 100
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-169 265	-228 623	-198 035	-200 015	-202 016
Toimintakate	-146 959	-184 023	-161 935	-163 915	-165 916

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Muut	45	38	38	38

Virat/toimet: Lopen kunta ostaa 50 % rehtoresurssia ja 50 % sihteeriresurssia Hausjärven kunnalta.

Muut: Kansalaisopiston sivutoimiset ja määräaikaisten tuntiopettajat.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Nettomenot/opetustunti	75	61	61	61	61
Nettomenot/opiskelija	225	207	238	238	238
Nettomenot/asukas	16	19	20	20	20
Opiskelijat	558	740	650	650	650
Kurssit	72	100	88	88	88

Toiminnalliset muutokset

Lopen kunnassa on siirretty Lopen opistolta osa kurssimaksutuotoista ja tuntiopettajien palkoista kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen vuoden 2023 talousarvioon.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TAITEEN PERUSOPETUKSEN TUKEMINEN

Perustehtävä

Tehtäväalueeseen sisältyvät määrärahat Riihimäen musiikkiopiston, Etelä-Hämeen Tanssiopiston ja Riihimäen nuorisoteatterin loppilaisille tuottaman taiteiden perusopetuksen tukemiseen.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Musiikkileikkikoulutoimintaa Kirkonkylässä, Launosissa ja Läyliäisissä	Lasten lukumäärä / vertailuvuodet (2 edellistä vuotta)	Sivistysjohtaja
	Etelä-Hämeen Tanssiopiston kanssa käydään sopimusneuvottelut	Sopimus tehty	Sivistysjohtaja
	Riihimäen nuorisoteatterin kanssa käydään sopimusneuvottelut	Sopimus tehty	Sivistysjohtaja

Määrärahat ja tuloarviot

TAITEEN PERUSOPETUKSEN TUKEMINEN	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-37 173	-36 100	-57 700	-57 700	-57 700
Toimintakate	-37 173	-36 100	-57 700	-57 700	-57 700

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lopen oppilaspaikkojen lukumäärä / Musiikkiopisto	35	35	35	35	35
Musiikkileikkikouluun osallistujien lukumäärä	38	35	35	38	35
Loppilaisten opiskelijoiden määrä / Tanssiopisto			150	150	150
Oppilaspaikkojen lukumäärä Lopella / Nuorisoteatteri			15	15	15

Toiminnalliset muutokset

Tehtäväalueeseen lisätty määrärahat Etelä-Hämeen Tanssiopiston ja Riihimäen nuorisoteatterin loppilaisille tuottaman taiteiden perusopetuksen tukemiseen.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KIRJASTOTOIMI

Perustehtävä

Yhteistyön avulla ajanmukaisia, asiakaslähtöisiä ja elämyksellisiä kirjastopalveluita elämänkaaren kaikissa vaiheissa perinteitä unohtamatta. (Ratamo-kirjastojen visio)

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Lasten ja nuorten lukemisen tukeminen: Kirjavinkkausten ja tiedonhaunopetuksen lisääminen	Tilaisuuksien ja kävijöiden määrä vähintään edellisten vuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
	Monipuoliset tapahtumat ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Kävijämäärät vähintään edellisten vuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
	Kehitetään kirjastosta matalan kynnyksen kohtaamispaikka, joka tarjoaa tilan monimuotoiselle kohtaamiselle ja toiminnalle	Tilojen monipuolinen käyttö, käyttöasteen mittaaminen	Kirjastotoimenjohtaja
	Ratamon verkkopalveluiden lisääminen, mm. verkkomaksamisen mahdollistaminen	Verkkokäyntien tilastot	

Määrärahat ja tuloarviot

KIRJASTO	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	14 825	15 500	15 700	15 700	15 700
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-513 887	-544 029	-568 996	-574 686	-580 433
Toimintakate	-499 062	-528 529	-553 296	-558 986	-564 733

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	8	8	8	8

Perustetut virat/toimet (8):

Kirjastotoimenjohtaja, kirjastonhoitaja, erikoiskirjastovirkailija, kirjastovirkailija (3), kirjastoautonkuljettaja-virkailija, palvelusihteeri (Rosamunda).

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lainat, kpl/asukas	8,77	10	10	10	11
Menot, €/asukas	63,15	59,11	59,11	60	61

Toiminnalliset muutokset

Fallesmanni-salin remontointi kirjaston tilaksi. Asiasta on neuvoteltu kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön kanssa. Fallesmanni-salin muuttaminen kirjaston tilaksi mahdollistaa omatoimikirjaston käyttöönoton laajemminkin kuin vain lehtisälissä. Kirjastolaissa yleisen kirjaston tehtävänä on mm. tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Lopen kirjastossa tällaisia tiloja ei käytännössä ole. Nuorille kaivataan rentoa oleskelu-/pelitilaa ja lapsille satusoppea, myös hiljainen työskentely-/neuvottelutila puuttuu. Tilaa voidaan vuokrata yhdistyksille kokoustilaksi ja sitä voidaan käyttää etätyöskentelyyn. Fallesmanni-salin käyttöönotolla saadaan lisää tiloja eri toiminnoille. Kirjaston toiminnot on päivitetty 2020-luvulle, nyt olisi aika tehdä samoin tiloille. Tehdään kirjastosta oikeasti kuntalaisten olohuone.

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA
TALOUSARVIO 2023
Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Suunnitelmallisesti kunnossa pidetty kunnan infra-omaisuus	Kunnan infraomaisuuden ylläpito tarkoituksenmukaisella tasolla Viemäreiden kuntoselvitystä jatketaan ja korjausohjelma on toteutuksessa	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Taajama-alueiden viihtyisyyden parantaminen	Hyväksyttyä kirkonkylän viheralueiden kehittämisen toimintasuunnitelmaa toteutetaan Kunnan ja ELYn välistä kirkonkylän taajamaviheralueiden kunnossapidon hoitovastuusopimusta toteutetaan Laaditaan ja hyväksytään Läyliäisten ja Launosten taajamien läpi kulkevien teiden liikenneviheralueiden hoitovastuusopimus ELYn kanssa	Työnjohtaja Tekninen johtaja Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Pienyritysten sijoittumishalukkuuden lisääminen	Jylhäkummun pienyritysalueen infra on rakennettu Marjarinne II -asuntoalueen valmius mahdollistaa pientalorakentamisen	Tekninen johtaja

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3....3
Suunnitelmallisesti kunnossa pidetty kunnan infraomaisuus	Korjausohjelman toteutuksessa tehdään yhteistyötä paikallisten palvelujen tarjoajien kanssa.	+ 2
Taajama-alueiden viihtyisyyden parantaminen	Taajamien vetovoima kehittyy, kunnostustoissa hyödynnetään paikallisia toimijoita.	+ 2
Pienyritysten sijoittumishalukkuuden lisääminen	Kunnan vetovoimaisuus paranee. Elinkeinorakenne monipuolistuu.	+ 1

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toimialan määrärahat ja tuloarviot

TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
(sis. Vesi- ja viemärlaitoksen)					
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	5 077 307	4 879 200	4 832 500	4 849 200	4 875 100
Valmistus omaan käyttöön	50 983	30 000	30 000	30 000	30 000
Toimintamenot	-6 407 748	-6 619 537	-6 260 111	-6 322 711	-6 377 783
Toimintakate	-1 279 458	-1 710 337	-1 397 611	-1 443 512	-1 472 683

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TEKNINEN HALLINTO

Perustehtävä

Tuottaa teknisen hallinnon palveluita kuntalaisille sekä kunnan muille toimialoille.
Tehtäväalueelle sisältyy teknisen toimialan hallinto ja yksityisteiden avustaminen.

TALOUSARVIO 2023**Toiminnalliset tavoitteet**

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Yksityistieavustukset ovat ajan tasalla	Harkinnanvaraisten yksityistieavustusten tasoa tarkistetaan vuosittain kunnossapitokulujen kustannuskehityksen mukaan ja määrä säilytetään riittävänä	Tekninen johtaja
		Avustusten maksatus kesäkuun loppuun mennessä	Hallintosihteeri
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Monipuoliset ulkoiluväylät	Kunnostetaan ja kehitetään kevyen liikenteen väylästä siinä laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti Suunnitelmaa toteutetaan resurssien mukaisesti	Tekninen johtaja
	Tiedotuskäytänteiden edelleen parantaminen	Asioiden oikea-aikainen informatiivinen tiedottaminen viestintäkanavissa	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisen palvelutarjonnan käyttäminen	Monipuolinen hyödyntäminen paikallisten toimijoiden eri palveluissa	Tekninen johtaja, Kiinteistöpäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

TEKNISEN TOIMIALAN HALLINTOPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	38 136	45 800	18 000	18 000	18 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-324 477	-337 503	-335 090	-338 441	-341 825
Toimintakate	-286 341	-291 703	-317 090	-320 441	-323 825

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	3	3	3	3

Perustetut virat/toimet (3): Tekninen johtaja, tarkastusinsinööri (työpanos jaettu tekninen toimi 80 % / rakennusvalvonta 20 %), hallintosihteeri.

Toiminnalliset muutokset

Asuntosihteerin toimi on lakkautettu. Asuntojen vuokraustoiminnan tehtävät on järjestelty uudelleen.

Yksityistieavustuksia on korotettu määräaikaaisesti vuodelle 2023 nousseiden käyttökustannusten kattamiseksi.

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TEKNISET PALVELUT

Perustehtävä

Huolehtia teknisen lautakunnan vastuulla olevista teknisistä palveluista, varastoista sekä koneista ja kuljetuskalustosta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Toimiva ja palvelutarpeen mukainen kalusto	Kalusto on tarpeeseen sopivaa Kalusto huolletaan suunnitelmallisesti ja kalusto on toimivaa sekä käyttövalmiudessa	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kysyntää vastaava palvelu	Ylläpidetään toimiva matonpesupaikka varikon yhteydessä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Hankinnat pääosin paikallisilta toimijoilta	Paikallisesti saatavissa olevia tuotteita käytetään mahdollisuuksien mukaan varastohankinnoissa	Varastonhoitaja, Kiinteistöpäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

TEKNISET PALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	65 722	45 000	45 000	45 000	45 000
Valmistus omaan käyttöön	3 934	2 200	2 200	2 200	2 200
Toimintamenot	-181 922	-156 054	-177 112	-178 883	-180 672
Toimintakate	-112 266	-108 854	-129 912	-131 683	-133 472

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	2	2	2	2

Perustetut virat/toimet (2): Ulkoilualueiden hoitaja, varastonhoitaja.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kuorma-auto, km	7 339	13 000	10 000	10 000	10 000
Traktorit, h	1 802	2 100	2 100	2 100	2 100
SER-jätteet, kg	75 244	63 000	63 000	63 000	63 000
Vaaralliset jätteet, kg	27 762	25 000	25 000	25 000	25 000

Toiminnalliset muutokset

Kunnossapidon palveluiden, polttoaineiden ja lämmityskustannusten nousu on huomioitu määrärahoissa.

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: RUOKAPALVELUT

Perustehtävä

Tuottaa monipuolista, terveellistä ja maistavaa ruokaa asiakkaille taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti sekä ohjata oikeisiin ruokatottumuksiin ja -tapoihin.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ruokapalvelun toiminnan tarkastelu ja uudelleenjärjestely vuodelle 2024	Yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut on käyty	Ruokapalvelupäällikkö
	Hoivan ruokien valmistus päättyy vuoden 2023 lopussa	Toimintamalli valmiina	Ruokapalvelupäällikkö
	Asiakastyytyväisyyssmittausta jatketaan	Asiakastyytyväisyyden tulokset ovat hyvällä tasolla	Ruokapalvelupäällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kotimaisten elintarvikkeiden lisääminen mahdollisuuksien mukaan	Ostotilastot	Ruokapalvelupäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

RUOKAPALVELUT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 195 123	1 198 300	1 155 200	1 153 477	1 166 692
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-1 089 455	-1 211 408	-1 247 644	-1 260 119	-1 272 721
Toimintakate	105 668	-13 108	-92 444	-106 642	-106 029

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	18	18	12	12

Perustetut virat/toimet (18):

Ruokapalvelupäällikkö, ruokapalveluvastaava (3), kokki (2), ruokapalvelutyöntekijä (12).

Toiminnalliset muutokset

Tehtäväalueen määrärahassa on huomioitu elintarvikkeiden hintojen nousu ja kotimaisen elintarvikevaihtoehdon suosiminen.

TOIMIELIN: TEKINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: LIIKENNEVÄYLÄT

Perustehtävä

Vastata kunnan ylläpitämien teiden kunnossapidosta sekä tievalaistuksesta.
--

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kaavateiden korjausohjelma	Korjausohjelma on käytössä ja sitä toteutetaan järjestelmällisesti	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Katuvalaistuksen kehittäminen	Katuvaloja uudistetaan peruskorjaussuunnitelman mukaisesti	Tekninen johtaja
	Katuvalojen toimivuus	Katuvalot tarkistetaan säännöllisesti ja huolletaan viivytyksettä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Päällystystyöt	Mäkeläntie ja Karpalokuja on päällystetty	Tekninen johtaja
	Kaavatien rakentaminen	Marjarinne II -asuntoalueen ja Jylhäkummun laajennuksen kaavatiet ovat valmiit	Tekninen johtaja

Määrärahat ja tuloarviot

LIIKENNEVÄYLÄT	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	23 269	8 000	8 000	8 000	8 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-296 007	-235 700	-342 700	-346 127	-349 588
Toimintakate	-272 738	-227 700	-334 700	-338 127	-341 588

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennetut kaavatiet, m	39 700	40 900	41 500	41 700	42 000
Päällystetyt kaavatiet, m	33 120	33 560	34 150	34 500	35 000

Toiminnalliset muutokset

Kunnossapidon palveluiden ja sähkökustannusten nousu on huomioitu määrärahoissa.
--

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: YLEISET ALUEET

Perustehtävä

Huolehtia kunnan ylläpitämien urheilualueiden, uima- ja venerantojen, puistojen sekä muiden yleisten alueiden ml. tori ja matonpesupaikka turvallisuudesta ja käytettävyydestä.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Leikkipuistojen kunnostaminen	Peruskorjataan kaksi leikkipaikkaa vuodessa: • Kallenpuisto • Holmanpuisto	Työnjohtaja
		Leikkipuistot täyttävät niille asetetut turvallisuusmääräykset	Työnjohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Yleisten alueiden yleisilmeen ja viihtyisyyden parantaminen	Viheralueiden hoitosuunnitelmaa toteutetaan	Työnjohtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten toimijoiden käyttö kunnossapito- ja rakentamistehtävissä	Alueella olevia urakoitsijoita sekä muita toimijoita hyödynnetään aina, kun siihen on mahdollisuus	Työnjohtaja

Määrärahat ja tuloarviot

YLEISET ALUEET	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	7 876	7 500	7 500	7 200	7 200
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-304 637	-363 242	-334 123	-337 464	-340 839
Toimintakate	-296 761	-355 742	-326 623	-330 264	-333 639

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	6	6	6	6
Määräaikaiset	1	1	1	1

Perustetut virat/toimet (6): Työnjohtaja, puistotöidenohjaaja, kenttämestari, ulkoilualueiden hoitaja (3).

Määräaikaiset (1): Ulkoilualueiden hoitaja.

Toiminnalliset muutokset

Ei toiminnallisia muutoksia.

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: RAKENNUKSET

Perustehtävä

Vastata kunnan kiinteistöjen kunnossapidosta sekä niiden oikea-aikaisten korjaustoimenpiteiden tekemisestä.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman laatimisen jatkaminen	Ohjelma on valmis	Kiinteistö-päällikkö
	Kiinteistöjen korjausvelan selvittäminen	Korjausvelan selvitystyötä jatketaan ja korjausvelka on tiedossa Noudatetaan järjestelmällisesti tarvepohjaista kunnossapito-ohjelmaa	Kiinteistö-päällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Liikuntahallin rakentaminen	Hanke etenee suunnitelmallisesti valtuuston päätöksen mukaisesti	Tekninen johtaja
		Liikuntahalli on käyttöön otettavissa 8/2023 mennessä	Tekninen johtaja
	Laaditaan kunnan omistamien, yhdistysten vuokraamien kiinteistöjen kuntokartoitus, siitä johdettu kunnostus-suunnitelma sekä laaditaan sopimus yhdistysten ja kunnan työohjeesta ja toimintamallista kiinteistöjen käytöstä ja kunnossapidosta	Suunnitelma laadittu	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kiinteistöjen tehokas käyttöaste sidosryhmien kanssa	Palvelurakennusten käyttöasteen selvittäminen on käynnissä Tyhjien kiinteistöjen vuokraus / tarpeettomien myynti	Kiinteistö-päällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

RAKENNUKSET	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	2 616 463	2 494 800	2 524 500	2 537 123	2 549 808
Valmistus omaan käyttöön	47 049	27 800	27 800	27 800	27 800
Toimintamenot	-3 061 515	-3 053 194	-3 015 963	-3 046 123	-3 076 584
Toimintakate	-398 003	-530 594	-463 663	-481 200	-498 976

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	38	35	35	35
Määräaikaiset	1	1	1	1

Perustetut virat/toimet (35):

Kiinteistöpäällikkö, siivouspäällikkö, vastaava kiinteistönhoitaja, kiinteistönhoitaja (7), ammattimies (2), laitoshuoltaja (23).

Määräaikainen: Laitoshuoltaja.

Toiminnalliset muutokset

Siivouspalveluista siirtyy hyvinvointialueelle neljä laitoshuoltajaa vuoden 2023 alussa.

Siivouspalveluihin perustetaan vakituinen laitoshuoltajan toimi 1.1.2023 alkaen.

Kunnossapidon palveluiden, sähkön- ja lämmityskustannusten nousu on huomioitu määrärahoissa.

TOIMIELIN: TEKINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Perustehtävä

Vesi- ja viemärlaitos vastaa laitosten toiminnasta sekä vastaa, että talousvesi täyttää sille asetetut vaatimukset. Viemärlaitos huolehtii jätevesien johtamisesta Riihimäelle puhdistettavaksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Talousveden laatu täyttää sille asetetut vaatimukset	Ei laatupoikkeamia	Tekninen johtaja
	Varautumissuunnitelman päivitys on ajantasaistettu	Suunnitelma on valmis	Tekninen johtaja
	Riskienhallintasuunnitelma (WSP) laadittu	Suunnitelma on valmis ja käytössä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten toimijoiden käyttö kunnossapito- ja rakentamistehtävissä	Alueella olevia urakoitsijoita sekä muita toimijoita hyödynnetään aina, kun siihen on mahdollisuus	Kiinteistöpäällikkö

Määrärahat ja tuloarviot

VESI- JA VIEMÄRILAITOS	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 130 718	1 079 800	1 074 300	1 080 400	1 080 400
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-671 712	-746 536	-807 479	-815 554	-815 554
Toimintakate	459 007	333 264	266 821	264 846	264 846

Vakituisten vakanssien määrä

Henkilöstö	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Virat/toimet	2	2	2	2

Perustetut virat/toimet (2): vesilaitoksen hoitaja, vesi- ja viemärlaitoksen verkostoasentaja.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Pumpattu vesi, m ³	307 432	250 000	280 000	280 000	280 000
Laskutettu vesi, m ³	210 624	207 000	210 000	210 000	210 000
Jätevesi Riihimäkeen, m ³	406 106	250 000	350 000	330 000	300 000
Laskutettu jätevesi, m ³	190 047	190 000	190 000	190 000	190 000

Toiminnalliset muutokset

Sähkökustannusten nousu on huomioitu määrärahoissa.

8. KONSERNI- JA MUIDEN TOIMINNALLISESTI TÄRKEIDEN YHTEISÖJEN TAVOITTEET

Lopen kuntakonserniin kuuluu kaksi tytäryhtiötä, kaksi kuntayhtymää ja viisi osakkuusyhteisöä.

Tytäryhteisöt, jotka on yhdistelty konsernitilinpäätökseen:

- Lopen Vuokratalot Oy
- Lopen Vanhustentalot Oy

Osakkuusyhteisöt, jotka on yhdistelty konsernitilinpäätökseen:

- Kuntien Hetäpalvelut Oy
- Yritysvoimala Oy
- Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpaja
- Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluasema
- Asunto Oy Lopen Kentänpolku

Lisäksi tavoitteita asetetaan muille toiminnallisesti tärkeille yhteisöille:

- Hyria Koulutus Oy / Hyria aikuiskoulutus Oy
- Hyria säätiö

Lopen kuntakonserniin omistusosuuden mukaisessa suhteessa kuuluneiden Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta siirtyy 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi ja kuntayhtymät lakkaavat vuoden 2023 alussa.

KONSERNITAVOITTEET

Lopen Vuokratalot Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Yhtiö toimii taloudellisesti, tehokkaasti ja siten, että omaisuudesta huolehditaan	Peruskorjausten suunnittelu seuraaville 10 vuodelle ja ohjelman toteuttaminen kassavarojen mukaisesti. Korjausten yhteydessä pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään paikkakuntalaisia yrityksiä kohtuullisella hintatasolla. Suunnitelmallinen korjaustoiminta. Aktiivinen hallitustyöskentely. Asukastoiminta ei toimi ja siihen tulee löytää ratkaisu.
2. Vuokrasaatavien määrän pienentäminen ja vuokrastien saaminen hallintaan	Vuokrasaatavien määrä vuodenvaihteessa 24 000 euroa. Perinnän tehostaminen ja maksusuunnitelmien ehdottaminen velallisille. Viimeisenä keinona on ulosotto käräjäoikeuden päätöksellä.
3. Asuntojen käytettävyyden ja käyttöasteen pitäminen hyvällä tasolla	Asuntojen käyttöastetavoite on 98,0 %. Pidetään yllä nykyinen hyvä käyttöaste.
4. Toimintasuunnitelman laatiminen vuodelle 2023	Toimintasuunnitelmassa pysyminen. Huoneistojen kuntoon liittyvät korjaukset ovat tärkein korjauskohde. Peruskorjauksia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Lopen Vanhustentalot Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Yhtiön talous pidetään kunnossa	Talousarvio laaditaan niin, ettei vuokratasoon tule korotuspaineita. Tasapainoinen tilinpäätös vuonna 2023. Kiinteistöjä ylläpidetään suunnitellusti niin, että omaisuus pidetään kunnossa.
2. Käyttöasteen pitäminen korkeana	Asuntojen käyttöaste pidetään vähintään 98 %:n tasolla käyttö-kuntoisista asunnoista.
3. Hyvä asukasturvallisuus	Hyväksyttyä turvallisuussuunnitelmaa ylläpidetään ja siihen liittyvästä ohjeistuksesta huolehditaan. Turvallisuutta parantavia toimenpiteitä toteutetaan resurssien puitteissa. NykYTEKniikoita hyödynnetään.
4. Toimintasuunnitelman laatiminen	Laajakaistayhteyksien hyödyntäminen toiminnassa.

Kuntien Hetapalvelut Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Talous- ja palkkahallinnon palveluiden toiminnan vakiinnuttaminen ja prosessien sujuvoittaminen	Palkanmaksun ja taloushallinnon katkeamaton ja oikea-aikainen toteutus.

Yritysvoimala Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Yritysten tarvitsemien perusneuvonta-palvelujen tuottaminen	Neuvontapalveluja saaneiden asiakkaiden lukumäärä vähintään 600 / vuosi, joista loppilaisia noin 10 %. Asiakastyytyväisyyskyselyn mukainen tulos on yli 4,0 (skaala 1–5).

Asunto- ja kiinteistöasakeyhtiöt

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Käyttöaste	Asunto- ja kiinteistöasakeyhtiöiden käyttöaste 100 %. Tilojen hyödyn tarkastelu ja suunnitelma jatkon osalta.

Hyria Koulutus Oy / Hyria Aikuiskoulutus Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Loppilaiset opiskelijat Hyriassa	Nuorten ja aikuisten toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa olevien määrä pysyy vuoden 2022 tasolla tai lisääntyy.
2. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen kunnan ja muiden toimijoiden yhteistyönä	Negatiivinen keskeyttäminen pysyy vuoden 2022 tasolla tai alenee.

Hyria säätiö

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen kunnan ja muiden toimijoiden yhteistyönä	Seudullisen Ohjaamo-toiminnan käyttömäärän lisääntyminen vuoteen 2022 verrattuna. Yhteistyö kunnan kanssa toimii saumattomasti. Työpajan kapasiteetti on täydessä käytössä.
2. Aikuisten työpaja-toiminta: asiakkaiden siirtyminen työhön tai koulutukseen	Aikuisten työpajalta vähintään 50 % asiakkaista siirtyy työelämään tai koulutukseen. Työpajan kapasiteetti on täydessä käytössä. Yhteistyö kunnan kanssa toimii saumattomasti. Aikuisten työpajatoiminnan vaikuttavuutta mitataan vuosittain.

9. INVESTOINNIT

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Kunnanhallitus									
Maa-alueet									
Menot		15 792	100 000	300 000	100	100	100	100	Maanhankinta.
Tulot		601 650	200 000	200 000	200	200	200	200	Yritys- ja omakotitalotonttien myyntitulot.
Netto		585 858	100 000	-100 000	100	100	100	100	
Osakkeet ja osuudet									
Menot		1 000							
Tulot		20 142							
Netto		19 142							
Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut									
Menot		86 352	30 000						
Tulot									
Netto		-86 352	-30 000						
ICT-hankinnat									
Menot		35 234	60 000	40 000					Varmistusjärjestelmän uudistus 20 000 €
Tulot									Sähköisen arkistoinnin järjestäminen 20 000 €
Netto		-35 234	-60 000	-40 000					
Laajakaista									
Menot		237 493	250 000	350 000					Kunnan elinvoimaisuuden tukeminen parantamalla laajakaistasaavutettavuutta kunnan alueella.
Tulot									Teiden 132 ja 54 runkolinjojen perusparannukseen mm. teiden alitusten ja kytkentäkaappien lisäämiseen (100 000e).
Netto		-237 493	-250 000	-350 000					
Osallistuva budjetointi									
Menot		20 000	20 000	20 000					Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen
Tulot									
Netto		-20 000	-20 000	-20 000					
Kunnanhallitus yhteensä									
Menot		395 871	460 000	710 000	100	100	100	100	
Tulot		621 792	200 000	200 000	200	200	200	200	
Netto		225 921	-260 000	-510 000	100	100	100	100	

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta									
Liikuntapalvelut									
Menot		60 160	10 000	170 000	100				Liikuntahallin liikuntavälineet 50 000 e, Liikuntamahdollisuuksien parantaminen Launosissa -hanke (menot 35 000e, avustus 19 500e), Kyyniönlahden lähiliikunta- ja luontoalueen kehittäminen 2023-2024 (menot 45 000 + 100 000e, haetaan hankerahoitusta). Vuonna 2023 Kyyniönlahdelle tehdään maapohjainen n. luokan vetävä kota. Nuotio- ja grillipaikkojen toteuttaminen (40 000e) Launosiin ja Läyliäisiin koulujen ja päiväkotien käyttöön.
Tulot		30 000		19 500	30				
Netto		-30 160	-10 000	-150 500	-70				
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta yhteensä									
Menot		60 160	10 000	170 000	100				
Tulot		30 000		19 500	30				
Netto		-30 160	-10 000	-150 500	-70				
Ympäristö- ja rakennuslautakunta									
Menot									
Tulot									
Netto									
Ympäristö- ja rakennuslautakunta yhteensä									
Menot									
Tulot									
Netto									
Perusturvalautakunta									
Sosiaalitoimen koneet ja kalusto									
Menot		36 544							
Tulot									
Netto		-36 544							
ICT-hankinnat									
Menot		16 135	18 000						
Tulot									
Netto		-16 135	-18 000						
Perusturvalautakunta yhteensä									
Menot		52 679	18 000						
Tulot									
Netto		-52 679	-18 000						

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Sivistyslautakunta									
ICT-hankinnat, varhaiskasvatus									
Menot			20 000	20 000					Kokonaistoiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto siirtynyt vuodelta 2022
Tulot									
Netto			-20 000	-20 000					
Koneet ja kalusto, varhaiskasvatus									
Menot				16 000	20	10	10	10	Päiväkoti Sirkuksen kalustehankinnat 16 000e
Tulot									
Netto				-16 000	-20	-10	-10	-10	
Koneet ja kalusto, koulut									
Menot		33 774	16 000	20 000	30	25	25	25	Yhtenäiskoulun pikkuruokailun tuolit 20 000e
Tulot									
Netto		-33 774	-16 000	-20 000	-30	-25	-25	-25	
Sivistyslautakunta yhteensä									
Menot		33 774	36 000	56 000	50	35	35	35	
Tulot									
Netto		-33 774	-36 000	-56 000	-50	-35	-35	-35	
Tekninen lautakunta									
Peruskorjaus- ja muutostyöt									
• Hoivakoti Salmela			30 000						HVA mahdolliset toiminnalliset tilamuutokset, v. 2024 vesijohtojen uusiminen Vesikatteen hoitomaalaus Julkisivun maalaus Julkisivun kunnostus
• Palvelukeskus Eedilä			60 000	20 000	100	20			
• Päiväkoti Satakieli		12 687		40 000					
• Päiväkoti Pellava		35 058		40 000					
• Päiväkoti Sirkus			30 000	10 000					
• Koulukiinteistöt		18 083	142 000						Koulujen korjausinvestointien suunnittelu ja toteutus
Kk koulukeskus				66 700	50	30			Lukitusjärjestelmän uusiminen A-, B-, C-rakennukset, alakoulu ja Elmola 50 000e, Yhtenäiskoulun pihan parantaminen 16 700e
Kormun koulu				50 000	200	200			Hankesuunnittelu 2022, suunnittelu 2023 (peruskorjaus ja lämmitystavan muutos 2024-2025)
Launosten koulu				300 000	100	30			Lämmitysjärjestelmän suunnittelu (järjestelmän muutos 2023)

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Pilpalan koulu				10 000	50				Viemäreiden sukitus 2022, hankesuunnitelma 2023 (saneeraus 2024)
Länsi-Lopen koulu					100	50			Hankesuunnitelma 2022, RLVIS-suunnittelu (rakentamisen aloitus 2025)
Joentaan koulu				70 000	240	20			Vesikaton ja julkisivun korjausta ja maalaus, Hankeselvitys 2023 ja lämmitystavan muutos 2023-2024
• Kunnantalo		18 900	210 000	230 000	100	50			Ikkunoiden uusiminen, wc-tilojen korjaukset, varaus kunnantalon piha-alueiden remonttiin (80 000e)
• Elmola		19 100			100	100			IV-lämmöntalteenotto, energian säästötyöt
• Koulurinne 6		25 057			50	30			
• Pääkirjasto		3 443	10 000	20 000	20	50			Julkisivujen korjauksia, pihan korjaukset, Fallesmannin ikkunaremontin suunnittelun varaus 2024, vesikaton korjaamisen varaus 2025
• Kalamaja									
• Koulukeskuksen jääalueen valaistus									
• Launosten tekonurmikentän pukuhuoneet		23 619							
• Sähköautojen latauspisteet				50 000	25	25			Sähköautojen latauspisteet kunnan toimipisteisiin
• Varaus		117 392	200 000	220 000	200	200	200	200	Varaus kiinteistöjen ennalta-arvaamattomiin selvityksiin, kunnostuksiin ja mahdollisiin sisäilmakorjauksiin.
Peruskorjaus- ja muutostyöt yhteensä									
Menot		273 339	682 000	1 126 700	1 335	805	200	200	
Tulot									
Netto		-273 339	-682 000	-1 126 700	-1 335	-805	-200	-200	
Uudisrakentaminen									
• Läyliäisten paloasema									
Menot	2 510 000	68 367	1 300 000	950 000					Läyliäisten uusi paloasema. Rakentaminen 2022-2023. Hankkeen urakkahinnat yhteensä 2 510 506 €. Muutos- ja lisätyöt noin 200 000 € (sis. hälytysliittymän).
Tulot				210 000					
Netto	-2 510 000	-68 367	-1 300 000	-740 000					
• Liikuntahalli									
Menot	4 560 000	92 633	2 000 000	2 190 000					Hallin rakentaminen 1.6.2022 -30.6.2023. P-alueet 2024 -2026 aikana. Hankkeen urakkahinnat yhteensä 4 560 359 €. Muutos- ja lisätyöt noin 200 000 €.
Tulot	750 000		600 000	350 000					Kevytrakenteinen seinään jälkiasennettava ja seinästä käännettävä alakatsomo (n. 150-200) 45 000 €, av-laitteet 35 000€.
Netto	-3 810 000	-92 633	-1 400 000	-1 840 000					Piha-alueiden tasaus erillistarkoitukseen 10 000 €.

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Uudisrakentaminen yhteensä									
Menot		161 000	3 300 000	3 140 000					
Tulot			600 000	560 000					
Netto		-161 000	-2 700 000	-2 580 000					
Talonrakennus yhteensä									
Menot		434 339	3 982 000	4 266 700	1 335	805	200	200	
Tulot			600 000	560 000					
Netto		-434 339	-3 382 000	-3 706 700	-1 335	-805	-200	-200	
Liikenneväylät Kaavateiden ja tievalaistuksen rakentaminen									
• Läyliäinen			60 000	145 000	50	50			Mäkeläntien ja Karpalokujan asfaltointi 65 000e, Ruunantien, Valjastien katuvalot, kaapelointi ja valokuituputkitus 30 000e, Vuotakujan peruskorjaus, kuivatus, kerrokset 50 000e
• Kirkonkylä		16 994	22 000	35 000	50	50	400		Rinnetien ja Rinnepolun ab-päällystystyö. Lähdemäentien varaus 2026.
• Launonen			350 000						
• Launonen, Jylhäkumpu			40 000	170 000					Jylhäkummun laajennusalueen kaavatie 120 000e, Ratatien kevytliikenneväylän valaistus 25 000e, Lukkotien kevytliikenneväylän jatkaminen 25 000e
• Silmäkantok		46 686							
• Varaus		70 573	50 000	50 000	50	50	50	50	Vanhojen kaavateiden korjaukset ja valaistukset.
Liikenneväylät yhteensä									
Menot		134 253	522 000	400 000	100	100	450	50	
Tulot									
Netto		-134 253	-522 000	-400 000	-100	-100	-450	-50	
Ympäristöt									
• Kaava-alueet		30 497	50 000	50 000	20	20	20	20	Taajamien yleisilmeen parantamiseen yhteisesti koko kunnan alueella ja käytettäväksi tarpeen mukaan
• Uimarannat ja venevalkammat			25 000	30 000	15	15	15	15	Uimapaikkojen ja veneenlaskupaikkojen kunnostus
• Leikkipuistot		46 244	20 000	20 000	15	15	15	15	Leikkipuistojen kunnostuksia kaikissa taajamissa.
Ympäristöt yhteensä									
Menot		76 741	95 000	100 000	50	50	50	50	
Tulot									
Netto		-76 741	-95 000	-100 000	-50	-50	-50	-50	

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Urheilu- ja liikuntapaikat									
Menot		19 921	20 000	200 000	50	50	50		Läyliäisten skeittipuisto (2023), pururatojen/
Tulot		63 400							hiihtolatujen valaistusmuutokset
Netto		43 479	-20 000	-200 000	-50	-50	-50		
Vesijohtoverkosto									
• Launonen		7 308	150 000						Jylhäkummun laajennus
• Launonen, Jylhäkumpu			25 000	35 000					
• Läyliäinen							200		Lähdemäen asuntoalue (varaus 2026)
• Kirkonkylä									Ylävesisäiliöiden peruskorjaustarveselvitys ja -suunnittelu
• Ylävesisäiliöt				50 000	150	50			
• Varaus		8 515	50 000	50 000	50	50	50	50	Vesi- ja viemärlaitoksen saneeraus- ja laajennustarpeet
Vesijohtoverkosto yhteensä									
Menot		15 823	225 000	135 000	200	100	250	50	
Tulot									
Netto		-15 823	-225 000	-135 000	-200	-100	-250	-50	
Viemäriverkosto									
• Launonen	225 000		150 000						Jylhäkummun laajennusalue
• Launonen, Jylhäkumpu			75 000	75 000					Viemäriverkoston vuove-saneeraukset
• Läyliäinen				50 000					Jätevesipuhdistamon saneeraus
• Riihimäen jätevedenpuhdistamo			35 000	40 000			200		Lähdemäen asuntoalue (varaus 2026)
• Kirkonkylä									
• Varaus		123 012	30 000	50 000	50	50	50	50	Vesi- ja viemärlaitoksen saneeraus- ja laajennustarpeet.
Viemäriverkosto yhteensä									
Menot		123 012	290 000	215 000	50	50	250	50	
Tulot									
Netto		-123 012	-290 000	-215 000	-50	-50	-250	-50	
Vesi- ja viemärlaitos yhteensä									
Menot		138 835	515 000	350 000	250	150	500	100	
Tulot									
Netto		-138 835	-515 000	-350 000	-250	-150	-500	-100	

Hankeryhmä/hanke	Hanke yhteensä €	TP 2021 €	TA 2022 €	TA 2023 €	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €	Investointikohde/selite
Ruokahuollon kalusto									
Menot			30 000	20 000					
Tulot									
Netto			-30 000	-20 000					Varaus ruokapalveluille
Varautuminen									
Menot		10 303							
Tulot									
Netto		-10 303							
Koneet ja kalusto									
Menot		80 021	40 000	140 000					50 000 € Kiinteistöjen kunnossapitokone
Tulot									10 000 € Varikko, 4-pilariajoneuvonosturi
Netto		-80 021	-40 000	-140 000					20 000 € Varaus/Liikuntahallin puhtaanapitokone 60 000 € Käytetyn latukoneen hankinta
ICT-hankinnat									
Menot			12 000	20 000					
Tulot									
Netto			-12 000	-20 000					Kameravalvonnan päivitys ja uusi varasto-ohjelma
Tekninen lautakunta yhteensä									
Menot		894 413	5 216 000	5 496 700	1 785	1 155	1 250	400	
Tulot		63 400	600 000	560 000					
Netto		-831 013	-4 616 000	-4 936 700	-1 785	-1 155	-1 250	-400	
Investoinnit yhteensä (kunta+vesilaitos)									
Menot		1 436 897	5 740 000	6 432 700	2 035	1 290	1 385	535	
Tulot		715 192	800 000	779 500	230	200	200	200	
Netto		-721 705	-4 940 000	-5 653 200	-1 805	-1 090	-1 185	-335	

KEHITTÄMISPROJEKTIT

Yhteiset projektit	Hallinnoija	Toteutusaika	Hanke- kustannukset, €	Lopen osuus, €	Maksuosuus vuonna 2023, €
1. Leader toimintaryhmytyö	EMO ry	2021-2027			15 000
2. Vanajavesikeskus-hanke	Vanajavesisäätiö	2022-2025		1 €/asukas	8 000
3. Suomen kasvukäytävä -verkosto	Hämeenlinnan kaupunki	2020-2024		10 000	5 000
4. PALMU-hanke - Palveluiden muutoksenhallinnan kehittäminen ja osaamisen vahvistaminen kuntien ja pienten kaupunkien ICT-palveluhallinnossa	Lopen kunta	1.6.2022-30.9.2024	223 900	4 860	3 000
5. Riihimäenseudun matkailuhanke – Yhdessä eteenpäin	Riihimäen Messut Oy	2021-31.12.2022 (haussa jatkohanke)		11 000	7 000
6. Lopen harrastamisen malli 2022-2023	Lopen kunta		31 200	31 200	6 200
7. Liikunnallisen elämäntavan -hanke	Lopen kunta	Hanke haetaan ajalle 2023-2024	40 000	20 000	10 000
8. NUOTTA - asiakaslähtöinen palveluinnovointi digitalisoituvassa toimintaympäristössä	Teknologiakeskus TechVilla Oy	1.9.2022-31.3.2025	550 000	3 720	1 300
9. Oppimisen tuen ja inklusion kehittäminen varhaiskasvatuksessa	Riihimäen kaupunki	1.8.2021-30.5.2023	75 000	2 400	2 000
10. Varhaiskasvatustuksen mukaisen tuen uudistamisen edistäminen 2022-2023	Lopen kunta	10.5.2022- 31.12.2023	128 000	25 600	22 800
11. Varhaiskasvatustuksen tasa-arvoa edistävät toimenpiteet ja laadun kehittäminen 2022-2023	Lopen kunta	2022-31.12.2023	81 000	16 200	11 800
12. Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen varhaiskasvatuksessa	Janakkalan kunta	2022 -31.7.2024	94 500	2 625	1 500
13. Kielten tutoropettajatoiminnan kehittäminen	Lopen kunta	17.12.2020-31.1.2023	3 000	0	0
14. Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet Lopen kouluissa	Lopen kunta	2022-31.12.2023	122 500	24 500	17 000
15. Koulun kerhotoiminnan tukeminen	Lopen kunta	23.5.2022-31.12.2023	10 000	3 000	1 500
16. Maahanmuuttotasaisten oppilaiden perustaitojen vahvistaminen	Lopen kunta	20.6.2022-31.7.2024	103 000	10 300	7 000
17. Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen lukiokoulutuksessa	Janakkalan kunta	19.5.2021-31.7.2023	93 100	2 500	1 000
18. Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronaepidemian vaikutusten tasoittamiseksi	Lopen kunta	24.9.2021-31.7.2023	19 516	976	300
Yhteensä					120 400

Kunnanhallitus 12.12.2022

Toimialoille

VIIDEN 2023 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJE

Kunnan talousarvio vuodelle 2023 on hyväksytty 28.11.2022 pidetyssä valtuuston kokouksessa. Samalla hyväksyttiin myös vuosia 2023–2025 koskeva taloussuunnitelma sekä vuosien 2023–2027 investointisuunnitelma.

Kuntalain mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Tämä ohje on osa kunnanhallituksen toteuttamaa sisäisen valvonnan ohjausta. Kunnanhallitus antaa näin toimielimille **sitovat ohjeet** talousarvion täytäntöönpanosta. Toimintojen järjestämisessä ja toteuttamisessa on lisäksi huomioitava voimassa oleva muu ohjeistus.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Kunnan tehtävät on hoidettava taloudellisesti ja järjestettävä siten, että vastuu tavoitteiden toteuttamisesta sekä toiminnallisesta ja taloudellisesta tuloksesta on selkeä. Toimintojen kaikilla tasoilla on oltava riittävä sisäinen valvonta, josta on vastuussa oman toimintansa osalta kukin toimielin ja sen vastuuhenkilö. Vastuuhenkilöiden tulee raportoida vuoden aikana toteuttamastaan sisäisestä valvonnasta kirjallisesti erillisen ohjeistuksen mukaan.

Määrärahat ja tuloarviot on kohdistettu ko. toiminnasta vastaavalle toimielimelle. Toimielimellä, jolle on annettu määrärahan käyttövaltuus, on hallintosäännön määräämä velvollisuus seurata määrärahojen käyttöä ja tuloarvioiden kertymistä sekä ryhtyä tarvittaessa asianmukaisiin toimenpiteisiin toiminnan mitoittamiseksi talousarvion puitteisiin. Toimielimen tulee määrittää vastuut talousarvion täytäntöönpanossa siten, että taloustapahtumien oikeellisuus ja talouden toteutumaseurannan aukottomuus voidaan varmistaa.

Toimialat seuraavat talouden toteumaa taloushallinnon järjestelmän raporttien avulla. Toimialat sopivat talousarviovuoden alussa talousarvion toteumaseurannan järjestämisen käytännöistä ja vastuista. Vastuu kunnan talouden kehityksestä on toimialan koosta riippumatta yhteinen ja kaikkien toimielinten tulee etsiä toimintansa taloudellisen tehokkuuden lisäämiseksi.

Toimialojen tulee sitoutua tarkkaan budjettikuriin. Talousarvion toteutumista tulee seurata tarkasti ja tarvittaessa nopeasti reagoida muutoksiin. Mahdolliset korjaavat toimenpiteet tulee tehdä toimialan sisältä.

Toimialan taloudesta ja toiminnasta vastaavien tulee olla yhteydessä kunnan koko taloudesta vastaaviin viranhaltijoihin aina, jos talousarvioon suunnitellaan valmisteltavaksi muutos- tai lisäesityksiä.

TALOUSARVIORAKENNE

Talousarvio on valmisteltu 1.1.2023 alkaen voimaan tulevan hallintosäännön toimielinrakenteen mukaisena.

KÄYTTÖSUUNNITELMAT

Talousarvio on laadittu rahoituksen raamit huomioiden tarkalle tasolle ja tämä korostaa käyttösuunnitelmien laadinnan sekä niiden toteutumisen seurannan merkitystä. Käyttösuunnitelmaa valmisteltaessa tulee ensin huomioida ns. pakolliset menot ja niihin liittyvät määrärahavaraukset. Erilaisissa hankinnoissa ensisijaisena lähtökohtana tulee olla tarkoituksenmukaisuus ja hankinnan tarpeellisuus. Hankinta tulee toteuttaa taloudellisesti.

Vaikka talousarvio on valmisteltu talousarviokirjassa olevaa tarkemmalla tasolla, valtuusto ei vahvista määrärahoja tulo- ja menolajitasoisena. Valtuusto hyväksyy tehtäväalueen toimintatuottojen ja -kulujen yhteismäärän (sitovuustasona tehtäväalueen toimintakate). **Henkilöstökulujen osalta sitovuus poikkeaa muista siten, että niihin ei saa käyttää tehtäväalueen muita määrärahoja.**

Käyttösuunnitelmassaan toimielimen tulee:

- ohjeistaa, miten talousarviossa vahvistetut sitovat tavoitteet saavutetaan ja keskeiset kehittämishankkeet toteutetaan,
- vahvistaa ja vastuuttaa toiminnalliset tavoitteet, huomioiden toimialojen yleiset taloudenpidon periaatteet,
- kohdistaa kunkin tehtäväalueen määrärahat kustannuspaikkatasolle,
- vahvistaa investointimäärärahan jako eri investointikohteille,
- myöntää määrärahojen käyttövaltuudet edellä todettu huomioiden ja yksiselitteisesti määrittää vastuut talousarvion toteuttamisessa sekä
- huomioida mahdolliset talousarvion tekstiosaan sisällytetyt määrärahojen käytön ohjeistukset.

Käyttövaltuuksia myöntäessään toimielimen tulee määrittää valta- ja vastuusuhteet selkeästi. Mikäli käyttösuunnitelma poikkeaa tehtävätasolla talousarviolaskennassa olevasta, tulee muutokset viedä toimielimen ja kunnanhallituksen kautta valtuuston päätettäväksi. Lisäksi muutokset viedään talousarviopohjiin määrärahaseurannan toteuttamiseksi.

Käyttösuunnitelmat on toimitettava kunnanhallitukselle **24.2.2023 mennessä**.

Toimialan tulee varmistaa, että henkilöstön palkkojen mahdollinen jakautuminen eri kustannuspaikoille on tallennettu Personec-järjestelmään hyväksytyn käyttösuunnitelman mukaisesti.

Talousarvion käyttösuunnitelman yhteydessä tulee päättää myös toimielimen alaisen toiminnan laskujen hyväksyjistä ja tarvittaessa myös muusta käsittelystä. Mikäli toimielin ei muuta päätä, hyväksyy esittelijä toimielimen laskut.

Toimielimen päättämiin käyttövaltuuksiin perustuva lista tulee toimittaa kunnan talous-suunnittelijalle, joka toimittaa tiedot keskitetysti Kuntien Hetapalvelut Oy:lle.

TALOUSARVION SITOVUUS JA PÄÄTÖSVALTA

Toimielin	Käyttötalousosa	Tehtäväalue	Vastuualue	Kustannuspaikka
Valtuusto	Päätösvalta	Sitova määräraha		
Kunnanhallitus, lautakunnat		Päätösvalta	Sitova määräraha	Sitova määräraha
Tilivelvolliset viranhaltijat				Päätösvalta ja sitova määräraha

Valtuusto:

- päätösvalta koko talousarvion alueella,
- määrärahasiirrot tehtäväalueiden välillä.

Valtuustoon nähden sitovia ovat tehtäväalueen toimintakate sekä talousarvion perusteluissa sitoviksi määritetyt tavoitteet. Kuitenkin toimintakatteen osalta merkittävä ennalta arvaamaton tuloarvion ylittyminen ei oikeuta tehtäväalueen toimintamenojen ylittämiseen.

Kunnanhallitus ja lautakunnat:

- päätösvalta oman toimialansa tehtäväalueiden sisällä,
- määrärahasiirrot vastuualueiden tai kustannuspaikkojen välillä,

Tilivelvollinen viranhaltija:

- päätösvalta kustannuspaikan sisällä toimielimen antamaan käyttövaltuutukseen perustuen.

HENKILÖSTÖKULUT

Poikkeuksen edellä mainituista sitovuustasoista muodostavat henkilöstökulut, joiden kattamiseen ei saa käyttää kustannuspaikan muita määrärahoja. Toisin sanoen palkkausmenoja ei saa ylittää, vaikka kokonaismenot eivät ylittyisikään.

Kunnan toimintakuluista noin 60 % on henkilöstökuluja, joten niitä ei voida jättää tarkastelun ulkopuolelle silloin, jos mahdollisia säästöjä etsitään.

Vapautuvien virkojen ja toimien täyttämiseen ei Lopen kunnanhallituksen päätöksen 14.11.2022 (§ 246) mukaisesti tarvita erillistä täyttölupamenettelyä. Talousarvion yhteydessä laaditaan henkilöstösuunnitelma, jonka perusteella toimien ja virkojen perustamiset ja muutokset esitetään ja niihin varataan määrärahat. Lisäksi niihin tehtäviin, joista työntekijä irtisanoutuu, ei myöskään haeta täyttölupaa.

LASKUJEN HYVÄKSYMISMENETTELY

Ostolaskut tulee käsitellä viipymättä, jotta ne voidaan maksaa ajallaan. Samalla saadaan tietoa maksuvalmiuslaskentaa varten. Laskujen eräpäiväseurannan ja ajallaan maksatuksen hoitaa Kuntien Hetapalvelut Oy -palvelukeskus.

Hyväksyjä vastaa laskun oikeellisuudesta. Laskun asiataarkastajana ja hyväksyjänä ei saa olla sama henkilö. Laskujen hyväksyjää koskevat laskut hyväksyy hänen esihenkilönsä tai tämän sijainen.

Loma-aikana laskujen asiataarkastus ja hyväksyntä tulee suunnitella siten, että sijaisjärjestelyt ja järjestelyihin liittyvät ohjaukset laskujen kierrätysjärjestelmässä ovat kunnossa.

HANKINNAT

Hankinnoissa on noudatettava kunnan hankintaohjetta.

Lopen kunta voi hyödyntää Sarastia Oy:n hankintapalveluiden kilpailuttamia hankintasopimuksia. Toimialojen kannattaa hankintaa suunnitellessaan tarkistaa Sarastia Oy:n sopimustilanne ja hankintasopimusten soveltuvuus kunnalle etenkin ns. volyymituotteiden osalta. Sama koskee myös KL-Kuntahankinnat Oy:n kilpailutuksia.

Liittyttäessä jonkin tuoteryhmän hankintasopimukseen, sitoudutaan ko. tuotteet ostamaan sopimustoimittajalta koko sopimuskauden ajan ja muutoinkin noudattamaan sopimuksen velvoitteita. Tämän johdosta on aina ennen hankintasopimukseen liittymistä harkittaessa varmistettava, käyttävätkö kunnan muut toimialat kyseisiä tuotteita.

Hankinnat tulee suorittaa asianmukaiseen kilpailuttamiseen perustuen. Kunnalla on kilpailutuksia varten Cloudian sähköinen kilpailutusjärjestelmä. Kilpailutustapa on todettava hankintapäätöksessä. Suorahankinnan käyttäminen on mahdollista hankintaohjeen mukaisesti hankinta-arvoltaan pienehköissä hankinnoissa edellyttäen, ettei kilpailutusmenettelyllä voida saavuttaa taloudellista hyötyä. Pienemmissäkin hankinnoissa tulee kuitenkin selvittää oikea hintataso, mieluiten sähköpostitse, mikäli mahdollisia toimittajia on useita. Myös näin saadut tarjoukset on dokumentoitava.

Tarjouspyynnön laatiminen on hankintamenettelyn tärkein osa ja sen sisältöön tulee hankintaprosessissa kiinnittää erityistä huomiota. Siinä hankintakohde on eriteltävä selkeästi ja keskeisten ominaisuuksien ym. suhteen riittävästi ja niin yksiselitteisesti, että se mahdollistaa vertailukelpoisten tarjousten saamisen. Tarjouspyynnössä hankintakohdetta ei saa määritellä yksittäistä toimittajaa suosivasti.

Valintaperusteena käytetään pääsääntöisesti kokonaistaloudellista edullisuutta. Tarjouspyynnössä on etukäteen ilmoitettava käytettävät arviointiperusteet, joiden on oltava yksiselitteiset ja mitattavissa, sekä niiden painoarvot. Arviointiperusteina voivat olla esimerkiksi hinta, käyttökustannukset, laatu (edellyttäen, että sen pystyy määrittelemään selkeästi), toimitusaika, ympäristövaikutukset, esteettiset, toiminnalliset ja tekniset ominaisuudet, toimitusvarmuus, huoltopalvelut, varaosasaatavuus ja tekninen tuki. Mikäli valinta- ja arviointiperusteita ei tarjouspyynnössä ilmoiteta, on hyväksyttävä halvin hinta. Hankintapäätöksessä on aina ilmoitettava päätöksen perusteet, joiden on oltava tarjouspyynnön mukaiset.

Käytäntönä tulee olla, että aina kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua, hankinnat suoritetaan yhteishankintoina. ICT-hankinnoista kootaan vuosihankintasuunnitelma, jonka ICT-erityisasiantuntija hyväksyy ja johon perustuen ICT-hankinnat toteutetaan.

PALVELUA HANKITTAESSA HUOMIOITAVAA

Ennen palvelua sisältävän hankintapäätöksen tekemistä tulee varmistaa, että sopimus-kumppanina olevan yrityksen rekisteritiedot ovat kunnossa.

Tilaajalla on velvollisuus pyytää sopimuskumppania toimittamaan seuraavat tilaajavastuu-lain edellyttämät todistukset ja selvitykset, jotka eivät saa olla 3 kk vanhempia:

1. ennakkoperintärekisteri-, työnantajarekisteri- ja arvonlisäverorekisteriote,
2. kaupparekisteriote, tai vastaavat tiedot sähköisesti,
3. todistus verojen maksamisesta, verovelkatodistus tai maksusuunnitelma (Verovelka-rekisteri),
4. todistukset eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai maksusopimus,
5. selvitys noudatettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista,
6. todistus tapaturmavakuutuksen ottamisesta (vain rakennusalalla) sekä
7. selvitys työterveyshuollon järjestämisestä.

Verohallinto ylläpitää julkista verovelkarekisteriä, johon pääsee YTJ-tietopalvelun yrityshauun kautta, www.ytj.fi. Rekisteristä ilmenee tietä, onko yrityksellä vähintään 10 000 euron määräisiä erääntyneitä ja suorittamatta olevia veroja.

Palvelujen ostoja tulee arvioida työsuhteen tunnusmerkkien perusteella. Henkilö on työsuhteessa, kun hän tekee sopimuksen perusteella työtä toiselle palkkaa tai muuta vastiketta vastaan toisen johdon ja valvonnan alaisena. Kuntasektorilla virka- tai työsuhteessa tehty työ oikeuttaa KuEL:n mukaiseen eläkkeeseen ja velvoittaa kunnan huolehtimaan eläkevakuutusmaksuista (17–68-vuotiaat).

Yksityisenä ammatinharjoittajana / toiminimenä toimintaa harjoitettaessa toimeksiantoon perustuvat ostopalvelusopimukset kuuluvat KuEL:n piiriin silloin, kun henkilöllä ei ole YEL-vakuutusta sitä toimialaa varten, jota toimeksiantosopimus koskee. Mikäli työsuhteen tunnusmerkit eivät täyty, KuEL:n soveltamisen ulkopuolelle jäävät ne yrittäjät, joilla on yrittäjien eläkelain (YEL) tai maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukainen vakuutus. Jos henkilöllä ei ole esittää todistusta YEL- tai MYEL-vakuutuksesta, toiminta kuuluu KuEL:n piiriin, vaikka toimeksisaajalla olisi ennakkoperintärekisteriote ja Y-tunnus. Tällöin palkkio maksetaan palkanlaskennan kautta, siitä peritään palkansaajan eläkemaksu, maksetaan työnantajan eläkemaksu ja palvelussuhde ilmoitetaan palvelussuhderekisteriin. Em. mukaisesti **yksityiseltä ammatinharjoittajalta / toiminimeltä tulee aina pyytää YEL-todistus ostopalveluiden käytön yhteydessä.**

Kilpailutuksissa on päätökseen johtavaa hintavertailua tehtäessä huomioitava, että jos tarjouksen jättäneellä yksityisellä ammatinharjoittajalla / toiminimellä ei ole ko. toimialaa varten YEL- tai MYEL-vakuutusta, tulee tarjoushintaan lisätä noin 18 % kunnalle tulevia eläkekuluja, mikä vaikuttaa tarjousten edullisuusvertailuun.

Ostopalveluja käytettäessä toimeksisaajilta pyydettävät rekisteri-/vakuutustodistukset säilytetään hankintasopimusten ja muiden hankintaa koskevien asiakirjojen yhteydessä.

KEHITTÄMISHANKKEET

Kehittämishankkeiden käynnistämisestä tai muiden hallinnoimiin hankkeisiin mukaan lähdöstä sekä kullekin hankkeelle hyväksytyn määrärahan käyttösuunnitelmasta päättää lautakunta tai kunnanhallitus. Samalla se määrää hankkeelle vastuuhenkilön.

Kehittämishankkeiden vastuuhenkilöiden tulee lyhyesti raportoida hankkeiden etenemisestä puolivuositarkastuksessa ja tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa.

TALOUSARVION TOTEUTUMISEN RAPORTOINTI

Taloudesta vastaavat tilivelvolliset ovat velvollisia raportoimaan talousarvion ja tavoitteiden toteutumisesta toiminnasta vastaavalle toimielimelle vähintään kahden kuukauden välein. Puolivuositarkastukseen tulee sisällyttää myös arvio koko vuoden toteutumasta.

Erityisesti korostetaan lautakuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien vastuuta valtuuston hyväksymiin tavoitteisiin ja päätöksiin sitoutumisessa.

Kunnanhallitukselle raportoidaan kuukausittain talouden toteuma tuloslaskelmatasolla sekä verotulojen kuukausittaiset tilitykset.

Valtuustolle raportoidaan talouden tilanne neljännes- ja puolivuositarkastusten yhteydessä.

INVESTOINNIT JA KÄYTTÖOMAISUUS

Investointeina käsitellään kaikki ne kertahankinnat, joiden taloudellinen käyttöikä on vähintään kolme vuotta ja jotka ylittävät 10 000 euron raja-arvon.

Kertahankinta tarkoittaa yhdellä kertaa hankittua käyttöomaisuutta. Yksittäisen laitteen tai kalusteen, jonka hinta on raja-arvon alapuolella, hankintameno kirjataan investointiosaan vain, jos se on oleellinen osa hankittavaa laajempaa kokonaisuutta ja koko hankinnan arvo ylittää raja-arvon.

Raja-arvot ylittäviä hankintoja ei ole mahdollista tehdä käyttötalouden määrärahoilla. Mikäli käyttötaloudesta suunniteltu hankinta ylittää raja-arvon, tulee toimielimen hakea ennen hankintaan ryhtymistä muutosta talousarvioon.

UUSI TOIMINTA

Uuden toiminnan aloittamisesta ja uuden henkilöstön palkkaamisesta päättää kunnanhallitus. Kunnanhallitus harkitsee toiminnan tarpeellisuuden sekä sen, tuleeko asia saattaa valtuuston päätettäväksi.

ERITYISOHJEITA

Kunnanhallitus korostaa sisäisen valvonnan tärkeyttä osana kunnan johtamisjärjestelmää ja edellyttää siitä annettujen ohjeiden noudattamista. Sisäisen valvonnan toteuttamiseen ja raportointiin sekä riskienhallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

LOPEN KUNNANHALLITUS

LOPEN KUNNAN TALOUDEN JA TOIMINNAN VUOSIKELLO 2023

Marraskuu

- [Valtuusto 6.11.2023](#)
Verot 2024
- [Kunnanhallitus 13.11.2023](#)
Vastaukset arviointikertomukseen 2022, talousarvion 2024 III käsittely
- [Tarkastuslautakunta 14.11.2023](#)
- [Valtuusto 27.11.2023](#)
Vastaukset arviointikertomukseen 2022, talousarvio 2024

Lokakuu

- [Kunnanhallitus 2.10.2023](#)
Talousarvion 2024 I käsittely
- [Valtuuston iltakoulu 9.10.2023](#)
- [Kunnanhallitus 23.10.2023](#)
Neljännesvuosikatsaus 2023, verot 2024, talousarvion 2024 II käsittely
- [Tarkastuslautakunta 24.10.2023](#)

Syyskuu

- [Kunnanhallitus 4.9.2023](#)
Puolivuosisikatsaus 2023
- [Tarkastuslautakunta 19.9.2023](#)
- [Valtuusto 25.9.2023](#)
Puolivuosisikatsaus 2023
Lautakuntien vastaukset arviointikertomukseen 2022
- Yrittäjäkysely (toteutetaan syksyn aikana)

Joulukuu

- [Kunnanhallitus 11.12.2023](#)

Tammikuu

- [Tarkastuslautakunta 10.1.2023](#)
- [Kunnanhallitus 16.1.2023](#)
- [Valtuusto 23.1.2023](#)
- Kuntalaiskysely
(toteutetaan kevään aikana)

Helmikuu

- [Kunnanhallitus 13.2.2023](#)
- [Tarkastuslautakunta 14.2.2023](#)
- [Valtuusto 27.2.2023](#)
- Toimielinten käyttösuunnitelmat

Maaliskuu

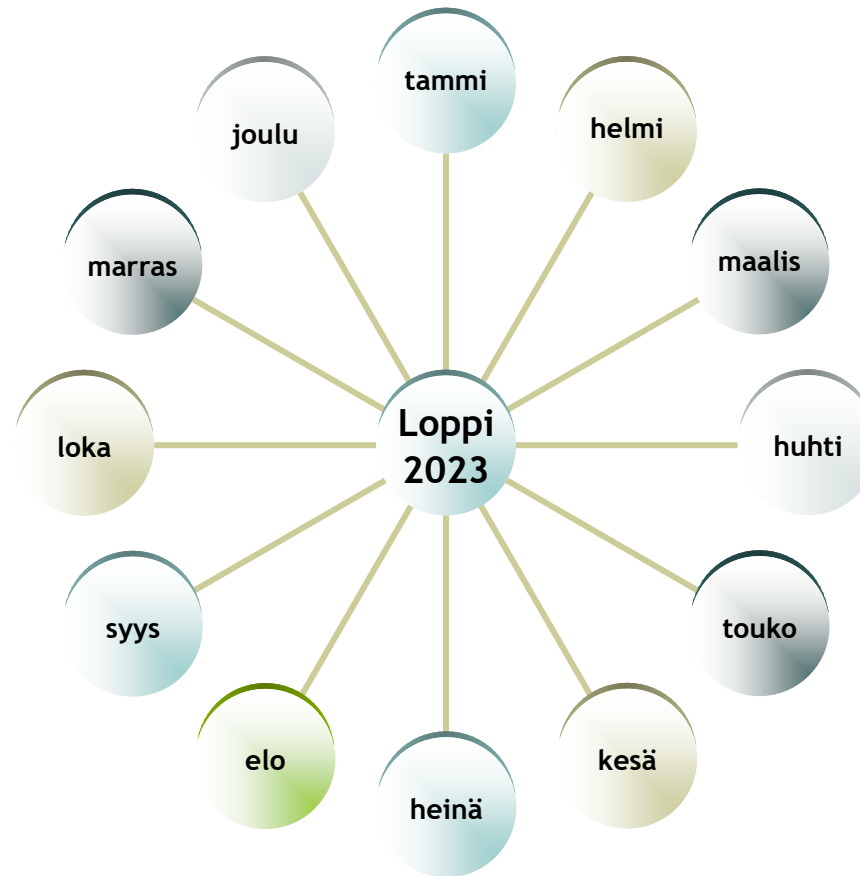
- [Kunnanhallitus 6.3.2023](#)
- Eduskuntavaalien (2.4.2023) ennakkovaikuttaminen 22.–28.3.2023
- [Tarkastuslautakunta 14.3.2023](#)
- [Kunnanhallitus 27.3.2023](#)
Tilinpäätös 2022

Huhtikuu

- Eduskuntavaalit 2.4.2023
- [Tarkastuslautakunta 4.4.2023](#)
- Valtuustoseminaari 17.–18.4.2023
- [Kunnanhallitus 24.4.2023](#)
- [Tarkastuslautakunta 25.4.2023](#)

Toukokuu

- [Tarkastuslautakunta 2.5.2023](#)
- [Tarkastuslautakunta 16.5.2023](#)
- [Kunnanhallitus 22.5.2023](#)
- [Tarkastuslautakunta 23.5.2023](#)
- [Valtuusto 29.5.2023](#)
Neljännesvuosikatsaus 2023, tilinpäätös ja arviointikertomus 2022

Elokuu

- [Kunnanhallitus 14.8.2023](#)
- [Tarkastuslautakunta 22.8.2023](#)
- Talousarvion valmistelu toimialoitain
- Lautakuntien iltakoulut
- Valtuustoseminaari 28.–29.8.2023

Kesäkuu

- [Kunnanhallitus 12.6.2023](#)
Arviointikertomus 2022, talousarvion 2024 valmistelun ohjeistus
- [Tarkastuslautakunta 20.6.2023](#)